

ΟΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

ΑΓΡΑΝΙΑ

Σύμφωνα με τον Ηνίοχο τα Αγράνια ήταν γιορτή του Άργου προς τιμή του Διονύσου και σχετιζόταν με τις τρεις κόρες του βασιλιά Προίτου. Ο Προίτος ήταν βασιλιάς του Άργου και από τη σύζυγο του Σθενεβοία, κόρη του βασιλιά της Λυκίας Ιοβάτη, απέκτησε έναν γιό, το Μεγαπένθη και τρεις κόρες, την Λυσίππη, την Ιφονή και την Ιφιάνασσα. Επειδή την ώρα του γάμου τους περιφρόνησαν τις θυσίες του Διονύσου προσεβλήθησαν από μανία και περιπλανούνταν στα όρη της Πελοποννήσου. Ο Προίτος τότε επικαλέστηκε τη βοήθεια του Μάντη Μελάμποδος που ήταν γνωστός για τις θεραπευτικές του ικανότητες. Ο Μελάμπους κατάφερε να θεραπεύσει τις κόρες του Προίτου και εις ανάμνηση του γεγονότος κάθε χρόνο, το μήνα Βοηδρομίωνα τελούσαν τα Αγράνια –που ήταν αναπαράσταση των γεγονότων- και θυσίες προς τιμή του Διονύσου.

ΑΓΡΙΩΝΙΑ

Τα Αγριώνια γιορτάζονταν ανά τριετία, από την 23^η ως την 26^η του μηνός Αγριωνίου, αρχή του έτους των Βοιωτών, στον Ορχομενό. Στη γιορτή έπαιρναν μέρος μόνο γυναίκες, οι οποίες υποκρίνονταν ότι αναζητούσαν τον Διόνυσο, τρέχοντας μαινόμενες στους αγρούς και τα όρη. Η αναζήτηση του Διονύσου συνεχιζόταν επί τρεις νύκτες και, αφού δεν τον έβρισκαν, έλεγαν η μία στην άλλη ότι ο Θεός κατέφυγε στις Μούσες. Επέστρεφαν τότε στην πόλη, όπου την τέταρτη νύχτα καθόταν σε συμπόσιο και μετά την λήξη του διασκεδάσαν λύνοντας αινίγματα και γρίφους.

Κατά την έναρξη της γιορτής οι ανύπαντρες γυναίκες που κατάγονταν από το γένος των Μινυών συναθροίζονταν στο Ναό του Διονύσου. Στη διάρκεια της γιορτής ο ιερέας του Διονύσου, υποκρινόμενος έναν απ' τους Τιτάνες, κατεδίωκε τις κόρες και κρατώντας πέλεκυ ή ξίφος είχε το δικαίωμα να σκοτώσει εκείνη την οποία ενδεχομένως θα κατώρθωνε να φτάσει.

Η αρχή του εθίμου της διώξεως και του φόνου παρθένων αποδίδεται στο εξής γεγονός: Όταν κάποτε ετελείτο γιορτή προς τιμή του Διονύσου, ενώ όλες οι γυναίκες του Ορχομενού μετείχαν στην τελετή, οι τρεις κόρες του βασιλιά Μινύου Λευκίππη, Αλκιθόη και Αρσίππη όχι μόνο περιφρόνησαν τον Θεό και τη λατρεία του και παρέμειναν στο σπίτι τους για να υφάνουν, αλλά και όταν ακόμη εμφανίστηκε σ' αυτές ο Θεός και τις προέτρεψε να μετέχουν στη γιορτή του, αυτές δεν συμμορφώθηκαν. Επειδή δεν υπάκουσαν στο κάλεσμα της χαράς, της ζωής και του κεφιού, που βρίσκονται στη δικαιοδοσία του χαρούμενου Διονύσου, που δεν ανέχεται ανθρώπους σκυθρωπούς, ανέραστους, μίζερους και αρνητές της ζωής, αυτός τις τιμώρησε σκληρά. Τις θάμπωσε με τις μεταμορφώσεις του. Έγινε διαδοχικά ταύρος, λιοντάρι, λεοπάρδαλη, ενώ από τους ορθοστάτες του αργαλειού άρχισε να ρέει γάλα και νέκταρ. Τότε αυτές παρεφρόνησαν και τις έπιασε μια ακαταμάχητη επιθυμία τους έβαλαν κλήρο τα παιδιά τους. Αφού κληρώθηκε ο γιος της Λευκίππης Ίππασος, τον έσφαξαν και τον έφαγαν. Μετά

την ανίερη αυτή πράξη ετράπησαν στα όρη, όπου, μαινόμενες πλέον, επιδίδονταν στη Βακχική λατρεία. Από την εποχή εκείνη οι παρθένες του γένους των Μινυών ονομάζονταν «Ολείαι» (εξολοθρευτήριες) και υφίσταντο διώξεις στη γιορτή των Αγριωνίων. Αλλά και οι άνδρες της ίδιας οικογένειας, υφίσταντο ταπείνωση κατά την διάρκεια της γιορτής. Τους επέβαλαν να παρίστανται στη γιορτή ρακένδυτοι και βρώμικοι. Ήταν υποχρεωμένοι να παρακολουθούν όλα όσα γίνονταν χωρίς να μπορούν να επέμβουν έστω και αν ο ιερέας σκότωνε κάποια παρθένα.

Κατά τους ιστορικούς χρόνους όλα αυτά είχαν απλώς συμβολικό χαρακτήρα και η καταδίωξη των Μινυών ήταν προσποιητή δίχως να περιλαμβάνει φόνους. Μόνο μια φορά σημειώθηκε τέτοιο κρούσμα την εποχή του Πλουτάρχου. Κατά τη διάρκεια της γιορτής, ο ιερέας Ζώϊλος, έφτασε μία κοπέλα την σκότωσε με τον πέλεκυ. Η πράξη αυτή κατακρίθηκε πολύ και έγινε αφορμή να απαγορευτεί η γιορτή απ' τους Ρωμαίους, οι οποίοι τιμώρησαν τους Ορχομένιους με πρόστιμο. Ο Ζώϊλος μετά το φόνο αρρώστησε και πέθανε ενώ η οικογένεια του αποκλείστηκε από την ιεροσύνη.

Τα Αγριωνία γιορτάζονταν και στη Θήβα, τη Κρήτη, τη Λέσβο και τη Χίο.

ΑΓΡΟΤΕΡΑΣ ΘΥΣΙΑ

Ήταν γιορτή προς τιμή της Αρτέμιδος Αγροτέρας, η οποία ετελείτο την 6η του μηνός Βοηδρομιώνος στην Αθήνα, στο ιερό της Αρτέμιδος στις Άγρες.

Η γιορτή περιελάμβανε πομπή και θυσία κατσικιών. Σχετικά με την προέλευση της γιορτής ιστορούνται τα εξής: Όταν έγινε η εισβολή των Περσών στην Αττική, ο Μιλτιάδης έκανε ευχή στην Άρτεμη να θυσιάσει στο όνομα της τόσα κατσίκια, όσοι θα ήταν οι νεκροί Πέρσες στο Μαραθώνα. Επειδή όμως οι νεκροί Πέρσες ήταν χιλιάδες και ήταν αδύνατον να βρεθούν στην Αττική τόσα κατσίκια, αποφασίστηκε να θυσιάζονται κάθε χρόνο πεντακόσια.

ΑΓΡΥΠΝΙΣ

Η Αγρυπνίς ήταν μια γιορτή προς τιμή του Διονύσου στην πόλη Αρβήλη της Σικελίας. Η γιορτή αυτή ανήκε στο ευρύτερο πλαίσιο των γιορτών που ονομάζονταν «Παννουχίδες», δηλαδή γιορτές που διαρκούσαν όλη τη διάρκεια της νύχτας από τη δύση του ηλίου μέχρι την ανατολή της επομένης μέρας.

Οι Παννουχίδες τελούσαν κατά την παραμονή των περισσότερων γιορτών που είχαν μυστηριακό χαρακτήρα. Γνωστές Παννουχίδες ήταν εκείνες που γινόταν προς τιμή του Ασκληπιού στην Επίδαυρο, στα Ελευσίνια Μυστήρια, στα Αφροδίσια που τελούνταν στη Πάφο της Κύπρου.

Ένα από τα βασικά γνωρίσματα των Παννουχίδων ήταν ότι όσοι μετείχαν σε αυτές λούζονταν πριν την έναρξη της, ενώ η πλέον γνωστή Παννουχίς ήταν τα «Νυκτέλια» προς τιμή του Νυκτελίου Διονύσου, και τα «Δαιδαφόρια» των Δελφών από τις Μαινάδες τον μήνα Δαιδαφόριο.

ΑΔΩΝΙΑ

Τα Αδώνια ήταν γιορτή προς τιμή του Αδώνιδος την 14^η και 15^η του μηνός Βοηδρομιώνος. Γιορταζόταν στην Αθήνα. Κατά τη διάρκεια της γιορτής οι γυναίκες συγκεντρώνονταν και θρηνούσαν μπροστά από δυο κρεβάτια που είχαν επάνω ομοιώματα του Αδώνιδος και της Αφροδίτης. Γύρω από τα ομοιώματα τοποθετούσαν γλαστροειδή αγγεία, στα οποία είχαν φυτέψει μάραθο και άλλα φυτά, που αναπτύσσονται γρήγορα και θερμαινόμενα από τον ήλιο δίνουν πρώιμα άνθη. Με το στολισμό των φυτών αυτών δινόταν η εντύπωση τεχνητών κήπων και τα αγγεία ονομάζονταν «Αδώνιδος κήποι». Για τον νεκρικό στολισμό τοποθετούσαν μέσα στους «κήπους» αγάλματα του Έρωτος, ομοιώματα πτηνών και γλυκίσματα. Οι γυναίκες την πρώτη μέρα θρηνούσαν. Την επόμενη αυγή και αφού γινόταν περιφορά των κήπων και των ομοιωμάτων στους παρακείμενους δρόμους, τα έριχναν είτε στην θάλασσα είτε στην πηγή είτε στον ποταμό (ανάλογα με τι υπήρχε) λυσσικόμες (με λυμένα μαλλιά) και γυμνόστηθες. Η γιορτή τέλειωνε με θυσίες αγριόχοιρων.

Την ίδια χρονική περίοδο τα Αδώνια γιορτάζονταν και στην Αλεξάνδρεια. Εκεί η βασίλισσα συνόδευε το ομοίωμα του Αδώνιδος περιβαλλόμενη από τις ευγενέστερες γυναίκες που μετέφεραν δύο κρεβάτια φτιαγμένα από χρυσό και άργυρο, για την τοποθέτηση των ομοιωμάτων του Αδώνιδος και της Αφροδίτης. Όταν τελικά ετοποθετούντο τα ομοιώματα στον κατάλληλο χώρο, συγκέντρωναν γύρω από το ομοίωμα του Αδώνιδος μέσα σε ασημένια κιβώτια, καρπούς από τα περιβόλια και τους κήπους, καθώς και φαγητά που είχαν ετοιμάσει οι γυναίκες από σταρένιο αλεύρι, μέλι και λάδι. Την άλλη μέρα με την αυγή όλες οι γυναίκες εν πομπή μετέφεραν τον Άδωνι στη θάλασσα και λυσσικόμες έψαλλαν: «Ω! Άδωνι, μας είσαι ευνοϊκός και τώρα και για πάντα. Οι καρδιές μας χάρηκαν που έφτασες. Κάνε να χαρούν πάλι και στην επιστροφή σου».

ΑΙΑΚΕΙΑ

Τα Αιάκεια ήταν γιορτή της Αίγινας προς τιμή του Αιακού και θεσμοθετήθηκε, επειδή με υπόδειξη του Δελφικού Μαντείου πήγαν στην Αίγινα οι πρέσβεις των Ελληνικών πόλεων, για να παρακαλέσουν τον Αιακό να μεσολαβήσει στον πατέρα του. Τον Ελλάνιο Δία, για να στείλει βροχή προς σωτηρία ανθρώπων και ζώων από την ανομβρία. Ο Δίας άκουσε την ικεσία τους και έβρεξε «εις πάσαν την Ελλάδα γην», όπως αναφέρει ο Απολλόδωρος.

Η γιορτή περιελάμβανε γυμνικούς αγώνες τους οποίους ύμνησε ο Πίνδαρος, και οι νικητές αφιέρωναν το στεφάνι τους στο Αιάκειον, ναό που ήταν αφιερωμένος στον Αιακό.

ΑΙΑΝΤΕΙΑ

Τα Αιάντεια ήταν γιορτή που τελούνταν προς τιμή των δύο Αιάντων, του Τελαμώνιου και του Λοκρού.

Οι γιορτές προς τιμή του Λοκρού τελούνταν στον Οπούντα που ήταν η μητρόπολη των Λοκρών, ενώ οι τελετές προς τιμή του Τελαμώνιου τελούνταν στη Σαλαμίνα με θυσίες, αγώνες εφήβων και με πομπή, καθώς επίσης και με νυχτερινή λαμπαδηδρομία. Επίσης τελούνταν και «άμμιλα των πλοίων». Ένα από τα σπουδαιότερα αγωνίσματα εθεωρείτο ο «μακρός δρόμος». Κατά τη

διάρκεια της πομπής εφέρετο μέσα σε φέρετρο ένα ανδρείκελο οπλισμένο με πλήρη πανοπλία εις μνήμη του Αίαντος.

Η γιορτή των Αιαντείων μεταφέρθηκε από τη Σαλαμίνα στην Αθήνα μετά την κατάληψή της από τους Αθηναίους. Τους δύο ήρωες τιμούσαν επίσης και στη Σπάρτη με την ίδια γιορτή.

Τα Αιάντεια τελούνταν μέχρι και τους χρόνους της Ρωμαϊοκρατίας.

ΑΙΓΙΝΗΤΩΝ ΕΟΡΤΗ

Η γιορτή αυτή ήταν προς τιμή του Ποσειδώνος και διαρκούσε 16 μέρες.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής οι θρησκευτές έτρωγαν σιωπηλά σε στενό οικογενειακό κύκλο δίχως να μετέχουν δούλοι και χωρίς να προσκαλούν ξένους. Ήταν ένα είδος μνημοσύνου και κρατούσε τις ρίζες του από την εποχή του Τρωϊκού πολέμου. Από τους Αιγινήτες που μετείχαν στον Τρωϊκό πόλεμο πολλοί σκοτώθηκαν στις μάχες, περισσότεροι όμως χάθηκαν κατά την επιστροφή λόγω της παραγμένης θάλασσας. Τους λίγους που σώθηκαν τους υποδέχτηκαν οι συγγενείς τους, αλλά όταν είδαν τους άλλους πολίτες να πενθούν δεν θεώρησαν σωστό ούτε να επιδεινούν τη χαρά τους, ούτε να θυσιάζουν δημόσια στους Θεούς. Έτσι αποφάσισαν να γιορτάζουν κρυφά στα σπίτια τους την επιστροφή των επιζώντων.

ΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΠΙΑ

Τα Αλαία και τα Αλώπια ήταν γιορτές της Τεγέας. Συγκεκριμένα τα Αλαία ήταν γιορτή προς τιμή της Αλέας Αθηνάς και η διάρκεια της γιορτής ήταν τρεις μέρες. Περιελάμβανε θρησκευτικές τελετές και αγώνες παιδιών και ανδρών στο μεγάλο στάδιο της πόλης.

Τα Αλώπια ήταν αγώνες στο στάδιο και πήραν το όνομα τους εκ του αλωτός-άλωσις επειδή ήταν αφιερωμένα σε εορτασμό νίκης των Αρκάδων κατά των Λακεμονοδαιμονίων τον 8^ο αιώνα, στην οποία οι πλείστοι των εχθρών συνελήφθησαν ζωντανοί.

Τα Αλαία εκτός από τους Τεγεάτες τα γιόρταζαν και οι Περγαμηνοί της Μικρής Ασίας, οι οποίοι θεωρούσαν τους εαυτούς τους απογόνους των συναγωνιστών του Άρκαδος ήρωος Τηλέφου.

ΑΛΙΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΑ

Τα Αλίεια ήταν λαμπρότατη γιορτή της Ρόδου, προς τιμή του Θεού Ηλίου. Ο οποίος ήταν πολιούχος της Ρόδου. Τα Αλίεια χωρίζονταν σε «μικρά» και «μεγάλα». Τα «μικρά» Αλίεια γιορτάζονταν κάθε έτος ενώ τα «μεγάλα» κάθε τέταρτο έτος, κατά τη διάρκεια του εμβόλιμου μήνα που ελέγετο Πάναμος β' και για το λόγο αυτό ονομάζονταν «Διπανάμια».

Τα «μεγάλα» Αλίεια ήταν μια από τις επιφανέστερες γιορτές πανελληνίας αίγλης επί 600 χρόνια και συγκεκριμένα από το 300 της αρχαίας χρονολόγησης μέχρι το 300 της νέας. Η γιορτή περιελάμβανε πομπές, θυσίες, μουσικούς, γυμναστικούς και ιππικούς αγώνες, στους οποίους έπαιρναν μέρος και οι γυναίκες. Οι νικητές κέρδισαν ως έπαθλο στεφάνι από φύλλα λεύκης. Στη γιορτή αυτή πολλές πόλεις έστελναν επίσημες «θεωρίες» για να αποδώσουν την

πρέπouσα τιμή στο Θεό Ήλιο. Άλλες γιορτές προς τιμή του Ηλίου με το όνομα Άλεια ή Άλια γιορτάζονταν στις Τράλλεις και στην Φιλαδέλφεια κατά τους ελληνιστικούς χρόνους.

Τα Άλια ήταν και αυτά γιορτή του Θεού Ήλιου στη Ρόδο. Τελούνταν το θέρος και αντί για θυσία έριχναν στη θάλασσα άρμα τέθριππον, του οποίου οι ίπποι προηγουμένως καθαγιάζονταν. Κατόπιν ακολουθούσαν ιππικοί γυμνικοί και μουσικοί των νικητών ήταν και πάλι από φύλλα λεύκης.

ΑΛΩΑ

Τα Αλώα ήταν γιορτή της Αττικής προς τιμή της Δήμητρος Αλωάδος, του Διονύσου και του Ποσειδώνος Φυταλμίου.

Οι ιεροπραξίες της γιορτής γίνονταν γύρω από τα αλώνια συγχρόνως σε όλους τους δήμους της Αττικής. Ο χρόνος διεξαγωγής της γιορτής ήταν κατά τη διάρκεια του τρύγου, όταν άνοιγαν τα νέα κρασιά και κατά τη διάρκεια της συγκομιδής των καρπών. Η γιορτή άρχιζε στην Αθήνα, συνεχιζόταν και τελείωνε στην Ελευσίνα. Μία ιερά πομπή ξεκινούσε από την Αθήνα φέρνοντας τις «απαρχές», δηλαδή τους πρώτους καρπούς του έτους, με κατεύθυνση προς την Ελευσίνα, όπου γίνονταν θυσίες. Τότε γινόταν και η «Ποσειδώνος πομπή».

Ακολουθούσαν τα μυστήρια με την τελετή της μύησης, στην οποία πρωτοστατούσε η Ιέρεια της Δήμητρας και της κόρης (η Ιέρεια αυτή δεν ήταν η Ιέρεια των Ελευσινίων Μυστηρίων. Η Ιέρεια των Αλώων προερχόταν από τον οίκο των Φιλλειδών, ενώ των Ελευσινίων από τον οίκο των Ευμολπιδών και των Κηρύκων).

Επειδή στα Αλώα απειλείτο ο Ιεροφάντης, το προνόμιο να παρουσιάζει τα δώρα και να μυεί τις μουόμενες το είχε η Ιέρεια. Στα μυστήρια γίνονταν δεκτές μόνο οι γυναίκες οι οποίες αντάλλαζαν μεταξύ τους ελεύθερους λόγους και έφεραν εμβλήματα που εξέφραζαν την ηδονή. Μετά ακολουθούσε δείπνο, το οποίο περιελάμβανε όλα τα προϊόντα της γης και της θάλασσας, εκτός από εκείνα που απαγόρευε λόγος μυστικός, όπως ο καρπός της ροίας και τα αυγά. Οι γιορτές τελείωναν με αγώνες οι οποίοι ονομάζονταν «πάτριοι αγώνες». Επίσης οι έφηβοι είχαν δικαίωμα να κάνουν επίσημη δημηγορία.

ΑΜΑΡΥΝΘΙΑ

Τα Αμαρύνθια ήταν γιορτή που ετελείτο αρχικά στην Αμάρυνθο της Ευβοίας προς τιμή της Αμαρυνθίας Αρτέμιδος. Ο Αμάρυνθος ήταν σύμφωνα με την παράδοση κυνηγός που συμμετείχε στην συνοδεία της Αρτέμιδος και κατοικούσε στην Ερέτρια. Από αυτόν ονομάστηκε Αμάρυνθος μία πόλη της Εύβοιας όπου πολιούχος Θεά ήταν η Άρτεμις. Η γιορτή αυτή μεταφέρθηκε αργότερα και στην Αττική στο δήμο του Αθμονος όπου ετελείτο η γιορτή με το όνομα – Αμαρύσια (από τη γιορτή αυτή πήρε και το όνομα της η περιοχή του Αμαρουσίου). Η γιορτή αυτή ήταν μεγαλοπρεπής και κατά την διάρκεια της ετελούντο αθλητικοί αγώνες.

ΑΜΦΙΑΡΑΙΑ

Τα Αμφιαραία ήταν γιορτή προς τιμή του Αμφιαράου ως Θεού της Ιατρικής, η οποία κατά την αρχαιότητα ετελείτο στο Ιερό του στον Ωρωπό. Η γιορτή περιελάμβανε αγώνες γυμνικούς, μουσικούς και ιππικούς. Οι προσερχόμενοι προς θεραπεία ή μαντική, υφίσταντο απαραίτητως κάθαρση, η οποία περιελάμβανε νηστεία και λούσιμο στα νερά της πηγής του Ιερού. Ακολουθούσε θυσία κριού και μετά οι ενδιαφερόμενοι ξάπλωναν πάνω στα δέρματα των ζώων. Η μαντεία ή η θεραπευτική συμβουλή δινόταν από τον ίδιο τον Αμφιάραιο, ο οποίος εμφανιζόταν σε όνειρο που έβλεπε ο ενδιαφερόμενος.

Στη Θεουργία η μέθοδος αυτή ονομάζεται «εγκοίμηση» και περιλαμβάνει διανυκτέρευση και κατάκληση μέσα σε Ιερό χώρο, με σκοπό την επικοινωνία με τους Θεούς. Ο ενδιαφερόμενος θυσιάζει εκ των προτέρων στο Θεό τον οποίο επικαλείται και αυτός όταν εμφανιστεί στον ύπνο, απαντά ή απ' ευθείας, ή δια σημείων. Πριν γίνει το τυπικό της εγκοιμήσεως προηγείται μακρά περίοδος καθαρμού που περιλαμβάνει νηστεία και αποχή από κάθε σαρκική ηδονή. Την προηγούμενη μέρα θυσιάζει στο Θεό το προσφιλές του ζώο και μετά κοιμάται πάνω στο δρόμο του θυσιασθέντος ζώου.

ΑΜΦΙΔΡΟΜΙΑ

Τα αμφιδρόμια ήταν η ιεροπραξία του καθαρμού μετά τον τοκετό. Μετά τον τοκετό πλένονταν και καθαρίζονταν η λεχώνα, το βρέφος και όλοι όσοι έρχονταν σε επαφή μαζί τους, Την πέμπτη μέρα από τον τοκετό, καθάριζαν το σπίτι και τοποθετούσαν στην εξώθυρα στεφάνι από κλαδί ελιάς, αν το βρέφος ήταν αγόρι και μάλλινη ταινία αν ήταν κορίτσι και αμέσως άρχιζε η ιεροπραξία του καθαρμού. Το βρέφος στην αγκαλιά της τροφού περιφέρετο γύρω από την εστία του σπιτιού (εξού και η ονομασία «Αμφιδρόμια», ενώ ακολουθούσαν σε πομπή όλοι οι συγγενείς.

Μετά από αυτά, την έβδομη μέρα γιορτάζονταν οι «εβδόμες» ή και κατά τον Ισαίο την δέκατη μέρα «δεκάτην θύειν εστιάν» ή «γενέθλια θύειν», δηλαδή γινόταν η ιεροπραξία της ονοματοθεσίας του βρέφους. Μετά την ονοματοθεσία γίνονταν θυσίες και συμπόσια, όπου παρεβρίσκονταν όλοι οι συγγενείς και στενοί φίλοι της οικογένειας καθώς και οι δούλοι οι οποίοι έφερναν και δώρα προς τη μητέρα και το βρέφος.

ΑΝΑΚΕΙΑ

Το όνομα «Ανακες» δίνεται σε Θεούς που η ενέργεια τους θεωρείται «φυλακτήριος». Στην Αθήνα Άνακες ήταν οι Διόσκουροι Κάστωρ και Πολυδεύκης. Με το τρόπο αυτό οι Αθηναίοι θέλησαν να εκφράσουν την ευγνωμοσύνη τους προς αυτούς επειδή όταν εισέβαλαν στην Αττική για να ελευθερώσουν την ωραία Ελένη που είχε αρπάξει ο Θησεύς, δεν προέβησαν σε καταστροφές.

Η γιορτή των Ανακείων στην Αθήνα γινόταν την 18^η του μηνός Ελαφηβολιώνος στο «Ανάκειο Ιερό» των Διοσκούρων, το οποίο βρισκόταν στην βόρεια πλευρά της Ακροπόλεως και περιελάμβανε προσφορές από ελιές, τυρί και πράσα, ενώ μετά ακολουθούσε συμπόσιο.

Σε άλλες πόλεις λατρευόταν ως Άνακες οι Κουρήτες, οι Τριπάτορες (σύμφωνα με το ορφικό απόσπασμα 53, οι Τριπάτορες είναι άνεμοι και οι γονείς τους είναι η γη κ ο ήλιος. Στο ίδιο απόσπασμα αναφέρεται ότι οι Αθηναίοι θυσίαζαν και προσεύχονταν σ' αυτούς να γεννήσουν παιδιά, όταν επρόκειτο να παντρευτούν. Οι Τριπάτορες ονομάζονται Αμαλκείδης, Πρωτοκλής και Πρωτοκλέων, θεωρούνται θυρωροί και φύλακες των ανέμων, ενώ ταυτίζονται και με τα παιδιά του Ουρανού και της Γης Κόττο, Βριάρεω και Γύγη), οι Κάβειροι κλπ.

ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΑ

Τα Ανθεστήρια γιορτάζονταν στην Αθήνα από την 11^η ως την 13^η του μηνός Ανθεστηριώνος προς τιμή του Διονύσου και του χθονίου Ερμού.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής τελούνταν αγωνίσματα και τα βραβεία των νικητών τα διένεμε ο άρχων βασιλεύς, ο οποίος είχε και την επιμέλεια της γιορτής.

Η πρώτη μέρα των Ανθεστηρίων ονομαζόταν «πιθοίγια», επειδή εκείνη την ημέρα άνοιγαν τους πίθους για να δοκιμάσουν τα νέα κρασιά και στεφάνωναν τα παιδιά που γεννήθηκαν τον προηγούμενο χρόνο.

Η δεύτερη μέρα των Ανθεστηρίων λεγόταν «Χόες» και γίνονταν συμπόσια, «ασκώλια» και ο «εξ αμαζών κόμος» δηλαδή ανταλλαγές σκωμμάτων μεταξύ των θρησκευτών οι οποίοι βρίσκονταν πάνω σε άμαξες και πείραζαν τους περαστικούς. Τη μέρα αυτή γινόταν και ο «Ιερός Γάμος» μεταξύ του Διονύσου και της σύζυγου του Άρχοντος Βασιλέως στο «Βουκολαίον» Ιερό. Ο Διόνυσος έφτανε εκεί πάνω σε ένα πλοίο με τροχούς, ενώ η βασίλισσα λίγο πριν την έλευση του Θεού έδινε τον όρκο της αγαμίας των Ιερουργών.

Την ίδια επίσης μέρα η σύζυγος του Άρχοντος Βασιλέως τελούσε στο «εν Λίμναις» Ιερό του Διονύσου στο όνομα της πολιτείας. Θυσίες και τελετές. Το Ιερό άνοιγε μόνο μια φορά το χρόνο, τη νύκτα της 12^{ης} Ανθεστηριώνος, για την τέλεση των εκεί γυναικείων Μυστηρίων. Στα μυστήρια αυτά απαγορευόταν αυστηρά η παρουσία ανδρών. Οι γυναίκες εξαγνίζονταν με αέρα, νερό και φωτιά και φορούσαν δέρματα ελάφου ή πάνθηρος.

Οι ιεροπραξίες άρχιζαν με θυσία χοίρου και τελεστής ήταν μία Ιεροφάντις μαζί με 14 Ιέρειες που ονομάζονταν «Γεραραί» (σεβάσμιες).

Οι Ιέρειες έδιναν και αυτές τον όρκο της αγαμίας των Ιερουργών και υπόσχονταν επίσης πως θα τελούν προς τιμή του Διονύσου τα «Θεοίνια», τη γιορτή του Θεού Οίνου και τα «Ιοβάκχεια». Μπροστά στην Ιεροφάντιδα η σύζυγος του Άρχοντος Βασιλέως, πρόσφερε θυσία στο Διόνυσο για την ευημέρια της πόλεως.

Η Τρίτη μέρα των Ανθεστηρίων ονομάζονταν «Χύτροι», επειδή την ημέρα προσφέρονταν αγγεία με άνθη, μαγειρεμένα λαχανικά και πανσπερμία σιτηρών. Μέσω του Ψυχοπομπού Ερμού γινόταν επίσημη ανάκληση νεκρών και σπονδές ύδατος που ονομάζονταν «Υδροφόρια» στο «Ολυμπαίον» Ιερό της Γης προς τιμή των πνιγέντων στο Κατακλυσμό του Δευκαλίωνος. Στο τέλος των ιεροπραξιών γινόταν η επάνοδος των Ψυχών στον Άδη με την φράση «Θύραζε, Κήρεςουκέτ' Ανθεστήρια».

ΑΝΘΕΣΦΟΡΙΑ Ή ΗΡΟΑΝΘΕΙΑ

Τα Ανθεςφόρια ή Ηροάνθεια ήταν γυναικεία γιορτή. Γιορταζόταν στη Σικελία την πρώτη μέρα της Ανοιξέως, προς τιμή της Περσεφόνης και περιελάμβανε χορούς στεφανωμένων κοριτσιών που ονομάζονταν «ανθεςφόρου».

Η ίδια γιορτή ετελείτο την ίδια μέρα στο Άργος, προς τιμή της Ήρας-Ανθείας και του Διονύσου, στο ομώνυμο Ιερό της Θεάς.

Η γιορτή περιελάμβανε πομπή των «ανθεςφόρων», με τη διαφορά ότι τα κορίτσια εδώ δεν ήταν στεφανωμένα, αλλά κρατούσαν κάνιστρα γεμάτα με άνθη. Η πομπή γινόταν με την συνοδεία αυτών που έπαιζαν το «Ιεράκιον Μέλος», το οποίο ήταν λατρευτική μουσική γραμμένη από τον Αργείο μουσικό Ιέρακα, τον 7^ο αιώνα της Αρχαίας χρονολόγησης.

Τα Ανθεςφόρια τελούνταν επίσης στην Κνωσσό, προς τιμή της Ανθείας Αφροδίτης, καθώς επίσης και στην Μεγαλόπολη στο ιερό των Μεγάλων Θεών, όπου υπήρχαν αγάλματα ανθεςφόρων κορών που κρατούσαν στο κεφάλι τους καλάθι γεμάτο άνθη.

ΑΠΑΤΟΥΡΙΑ

Τα Απατούρια ήταν Αττική γιορτή και αποτελούσε πανηγυρική εγγραφή των νέων κοριτσιών και αγοριών στους καταλόγους των πολιτών και τελούνταν από την 11^η ως την 13^η του μηνός Πυανεψιώνος, προς τιμή του Διός Φατρίου. Η πρώτη μέρα λεγόταν «Δορπεία» και την ημέρα αυτή οι πατέρες συναθροίζονταν κατά φατρίες σε εορτάσιμο συμπόσιο.

Η δεύτερη μέρα λεγόταν «ανάρρυσις» (απολύτρωση) και προσφέρονταν ζώα προς θυσία.

Η τρίτη μέρα λεγόταν «κουρεώτις». Την ημέρα αυτή παρουσιάζονταν στη φατρία τα παιδιά που έπρεπε να γραφτούν και γράφονταν τα ονόματα τους στο κατάλογο από τον φατριάρχη. Ο πατέρας τότε ορκιζόταν ότι το παιδί του είχε γεννηθεί από νόμιμη σύζυγο και ακολουθούσε ψηφοφορία για την αποδοχή του δηλητηριασμένου από την φατρία. Μετά ο πατέρας θυσίαζε πρόβατο το λεγόμενο «κούρειον» και γινόταν συμπόσιο από τα μέλη της οικογένειας. Ύστερα ο πατέρας θυσίαζε στο βωμό του Φατρίου Διός ή της Φατρείας Αθηνάς και πρόσφερε «πλακούντες» και σπονδές κρασιού («οινιστήρια»). Απ' τη μεριά τους οι νέοι και οι νέες που έμπαιναν στην εφηβική ηλικία, προσέφεραν δοχείο κρασιού, προς τον Ηρακλή, έκαναν σπονδές, έδιναν στους παρευρισκόμενους να πιούν και έκοβαν μέρος των μαλλιών τους. Την ίδια μέρα γινόταν έλεγχος της προόδου των μαθητών στα σχολεία και απήγγειλαν χωρία διαφόρων ποιητών και συγγραφέων, ενώ οι αριστεύσαντες... μαθητές βραβεύονταν.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ

Τα Απολλώνια ήταν εξιλαστήριος γιορτή της Σικυώνος προς τιμή του Απόλλωνος.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής επτά έφηβοι και επτά κόρες πήγαιναν στο ποταμό Σύθα, μετά πήγαιναν στο Ιερό της Πειθούς και μετά κατέληγαν στο Ναό του Απόλλωνος που βρισκόταν στην αγορά.

Η γιορτή αυτή ήταν ανάμνηση ενός παλιού γεγονότος. Όταν ο Απόλλων και η Άρτεμις ήλθαν στην Αιγιαλεία μετά το φόνο του Πύθωνος κατελήφθησαν από φόβο. Μετά έφυγαν για την Κρήτη, όπου ο Καρμάνωφ τους εκάθαρε. Εν τω μεταξύ όμως στη Σικυωνία χώρα, φοβερός λοιμός ερήμωνε τις πόλεις και οι κάτοικοι κατέφυγαν στους μάντεις, οι οποίοι τους συμβούλεψαν να εξευμενίσουν τον Απόλλωνα και την Άρτεμι στέλνοντας προς αυτούς επτά έφηβους και επτά κόρες. Πράγματι αυτοί έστειλαν τους νέους στο ποταμό Σύθα και παρακάλεσαν τους Θεούς να έλθουν στην Ακρόπολη τους. Οι Θεοί εξευμενίστηκαν από τις ικεσίες τους και επέστρεψαν στη Σικυωνία. Οι κάτοικοι έκτισαν στο σημείο εκείνο της χώρας, όπου πρωτοπάτησαν οι Θεοί επιστρέφοντας, το Ιερό της Πειθούς ως ευχαριστήριο, διότι επείσθησαν να επανέλθουν. Μετά την απαλλαγή τους απ' το λοιμό, έκτισαν στην Αγορά το Ναό του Απόλλωνος.

Απολλώνια γιορτάζονταν επίσης στη Μίλητο, τη Κύδνο και στη Δήλο γιορτάζονταν την 7^η Θαργηλιώνος και κατά τη διάρκεια τους γίνονταν αγώνες εφήβων και ανδρών καθώς και λιτανεία δαδούχων

ΑΡΝΙΣ

Η Αρνίς ήταν γιορτή του Άργους προς τιμή του Λίνου, υιού του Απόλλωνος από την Αργεία Ψαμάθης, η οποία, φοβούμενη την οργή του πατέρα της, άφησε έκθετο τον καρπό του έρωτα της με τον Απόλλωνα. Ένας βοσκός βρήκε και ανέθρεψε το παιδί σαν το δικό του, ώσπου μια μέρα τα σκυλιά του βοσκού το κατασπάραξαν. Η Ψαμάθη έπεσε σε μεγάλη θλίψη, αποκάλυψε το παραστράτημα της στον πατέρα της Κρότωπο, ο οποίος την σκότωσε. Ο Απόλλων οργισμένος για τον θάνατο της Ψαμάθης, τιμώρησε τους Αργείους με λιμό. Όταν οι κάτοικοι συμβουλευτήκαν το μαντείο για να απομακρύνουν το κακό, το μαντείο είπε να εξιλεώσουν τελετουργικά το Λίνο και τη μητέρα του. Οι Αργείοι Θέσπισαν την Αρνίδα, γιορτή καθαρμού και εξιλασμού, που περιελάμβανε θυσίες αμνών, χορωδίες γυναικών και κοριτσιών που θρηνούσαν το Λίνο και την τελετουργική θυσία σκύλου («κυνοφόντις»).

ΑΡΡΗΦΟΡΙΑ

Τα Αρρηφόρια γιορτάζονταν στην Αθήνα στις 22 του μηνός Σκιροφοριώνος προς τιμή της Θεάς Αθηνάς. Κάθε χρόνο εκλέγονταν τέσσερα κορίτσια, από τις εκλεκτότερες οικογένειες, ηλικίας από 7 έως 11 ετών, οι οποίες ονομάζονταν Αρρηφόροι. Οι Αρρηφόροι κατοικούσαν στην Ακρόπολη από τις τελευταίες ημέρες του μηνός Πυανεσιώνος μέχρι την ημέρα της γιορτής των Αρρηφοριών. Δύο από αυτές ύφαιναν το πέπλο της Αθηνάς για τη γιορτή των Παναθηναίων. Φορούσαν όλες λευκό χιτώνα και χρυσά κοσμήματα, τα οποία μετά τη γιορτή γίνονταν ιερά (τα έξοδα για το πέπλο και τα κοσμήματα τα αναλάμβαναν οι οικογένειες των Αρρηφόρων).

Έτρωγαν ένα ιδιαίτερο είδος πλακούντος, τον «ανάστατον» και έπαιζαν σε ορισμένο χώρο της Ακροπόλεως, στη «σφαιρίστραν των Αρρηφόρων». Την ημέρα της γιορτής έφεραν στο κεφάλι κάνιστρα με τα μυστικά ιερά αντικείμενα της Θεάς, τα οποία τους τα έδινε η Ιέρεια της.

Μετά πήγαιναν στον Ιλισσό, στον περίβολο κοντά στο Ιερό της Αφροδίτης, μέσα στο οποίο υπήρχε υπόγεια κάθοδος. Εκεί άφηναν τα Ιερά αντικείμενα και έπαιρναν άλλα κάνιστρα τα οποία μετέφεραν καλυμμένα στην Ακρόπολη. Μετά την τελετή οι Αρρηφόροι απολύονταν και έπερναν τη θέση τους νέα κορίτσια.

ΑΡΟΤΟΙ

Οι Αροτοί ήταν γεωργικές γιορτές, οι οποίες τελούνταν σε τρεις διαφορετικές εποχές.

Πρώτος άροτος «επί Σκύρω» εις ανάμνηση της πρώτης σποράς. Ετελείτο την άνοιξη μεταξύ Ελευσίνας και Αθηνών.

Ο δεύτερος άροτος ετελείτο στη Ραρία (πεδιάδα κοντά στην Ελευσίνα).

Ο τρίτος άροτος που λεγόταν «βουζύγιο» ετελείτο στους πρόποδες της Ακροπόλεως στη βόρεια πλευρά της, μεταξύ του Ηφαιστείου και του πύργου των ανέμων, κοντά στο Ναό της Δήμητρος Χλόης και της Γης Κουροτρόφου. Εκεί για πρώτη φορά σύμφωνα με τις Αττικές παραδόσεις ζεύχθηκαν βόδια, καλλιεργήθηκε η γη και σπάρθηκε σιτάρι. Κατά τη διάρκεια του «βουζυγίου» σε εκείνο το μέρος γινόταν η σπορά του σίτου που προοριζόταν για τη λατρεία της Αθηνάς και του πολιέως Διός.

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ

Τα Αρτεμίσια ήταν πανελλήνια γιορτή προς τιμή της Αρτέμιδος. Πιο ξακουστή α' όλες ήταν η Γιορτή της Πόλεως της Εφέσου, η οποία περιελάμβανε αγώνες και πομπή με περιφορά του αγάλματος της Θεάς, ντυμένο με δορά αγρίου ζώου. Την πομπή έκλεινε όμιλος νέων γυναικών μεταμφιεσμένων σε νύμφες οι οποίες χόρευαν.

ΑΣΚΛΗΠΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΔΑΥΡΙΑ

Τα Ασκληπειία και τα Επιδαύρια ήταν γιορτές προς τιμή του Ασκληπιού στην Επίδαυρο και τελούνταν στο Ιερό του Θεού.

Τα Ασκληπειία τελούνταν ανά τετραετία και περιελάμβαναν αγώνες γυμνικούς, ιππικούς και μουσικούς.

ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ ΚΑΙ ΥΒΡΙΣΤΙΚΑ

Τα Αφροδίσια ήταν γιορτή προς τιμή της Αφροδίτης. Οι πανηγυριστές παραδίνονταν στη χαρά και τις απολαύσεις της ζωής, ενώ η γιορτή εμπλουτιζόταν με αγώνες και λαμπαδηφορίες.

Η γιορτή είχε πανελλήνιο χαρακτήρα και τα μέλη των λατρευτικών συλλόγων που επιμελούνταν τον εορτασμό των Αφροδισίων, ονομάζονταν «Αφροδισιαστές».

Αφροδίσια επίσης ονομάζονταν οι ευχαριστήριες τελετές που γίνονταν μετά το τέλος επιτυχούς επιχειρήσεως ή μετά από ασφαλές ταξίδι προς τιμή της Αφροδίτης. Ανάλογες Θυσίες γίνονταν και προς τον Αποβατήριο Δία που ονομάζονταν «Αποβατήρια».

Τα Υβριστικά ήταν και αυτά γιορτή της Αφροδίτης όπου οι άνδρες φορούσαν γυναικεία ενδύματα και οι γυναίκες ανδρικά.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Τα Βασίλεια ήταν Παμβοιωτικοί αγώνες. Οι οποίοι τελούνταν στη Λιβαδειά προς τιμή του Βασιλέως Διός. Θεσπίστηκαν μετά τη νίκη των Θηβαίων κατά των Σπαρτιατών στα Λεύκτρα το 371 της Αρχαίας Χρονολόγησης. Οι αγώνες καθιερώθηκαν επειδή πριν την έναρξη της μάχης ήλθε αγγελιοφόρος από τη Λιβαδειά φέρνοντας το χαρμόσυνο άγγελμα ότι το Μαντείο του Τροφωνίου προφήτευσε νίκη των Θηβαίων. Η γιορτή περιελάμβανε αγώνες γυμνικούς μουσικούς και ιππικούς.

Στα Βασίλεια εκτός των Βοιωτών, έπαιρναν μέρος και άλλοι Έλληνες. Ο Αλέξανδρος ο Γ΄, συνέστησε γιορτή με το ίδιο όνομα και με το ίδιο περιεχόμενο στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου.

ΒΕΝΔΙΔΙΑ

Τα Βενδίδια γιορτάζονταν την 19^η του μηνός Θαργηλιώνος στον Πειραιά από την εποχή του Περικλέους προς τιμή της Σεληνιακής Θρακικής Θεάς Βενδίδος που ταυτιζόταν με την Άρτεμη και συχνά με την Εκάτη ή και με την Περσεφόνη.

Η γιορτή περιελάμβανε δημόσιες θυσίες και τελετές.

ΒΟΗΔΡΟΜΙΑ

Τα Βοηδρόμια ήταν γιορτή προς τιμή του παραστάτου των πολεμιστών Απόλλωνος Βοηδρομίου και ετελείτο στην Αθήνα την 7^η του μηνός Βοηδρομιώνος.

Η γιορτή αυτή πρωτοκαθιερώθηκε εις ανάμνηση της νίκης του Θησέως κατά των Αμαζόνων, ενώ υπάρχει άλλη μια παράδοση που αναφέρει ότι η γιορτή καθιερώθηκε από τον Ίωνα εις ανάμνηση της νίκης του εναντίον του Ελευσινίου Ευμόλπου.

ΒΡΑΥΡΩΝΕΙΑ

Η βραυρώνεια γιορτάζονταν κάθε πενταετία προς τιμή της Βραυρωνίας Αρτέμιδος την 17^η του μηνός Μουνυχιώνος.

Την διεξαγωγή και εποπτεία της τελετής είχαν δέκα ιεροποιοί, οι οποίοι ήταν δέκα άρχοντες, ένας από κάθε φυλή.

Κατά την τελετή δέκα κορίτσια ηλικίας 5-10 ετών, καθιερώνονταν μέχρι την ημέρα του γάμου τους στην Αρτέμιδα. Τα κορίτσια αυτά φορούσαν κίτρινο ένδυμα και λέγονταν «άρκτοι», ενώ η τελετή λεγόταν «αρκτεύεσθαι» και

«δεκατεύειν», από την ηλικία των κοριτσιών. Η καθιέρωση στη Θεά λεγόταν «άρκεια».

Η τελετή αυτή σύμφωνα με την παράδοση καθιερώθηκε επειδή στη Βραυρώνα υπήρχε μια εξημερωμένη άρκτος, την οποία όμως σκότωσαν δύο αδελφοί, επειδή όταν έπαιζε με την αδελφή τους, την πλήγωσε. Η Άρτεμις τότε τιμώρησε τους Αθηναίους με λοιμό, από τον οποίο απαλλάχτηκαν με την καθιέρωση της αρκτείας, μετά από χρησμό των Δελφών.

Οι πατέρες των κοριτσιών πρόσφεραν από μια κατσίκα για θυσία, ενώ η γιορτή περιελάμβανε και απαγγελία της Ιλιάδος.

Επίσης γιορτή με το ίδιο όνομα και στην ίδια περιοχή υπήρχε προς τιμή του Διονύσου η οποία ετελείτο και αυτή κάθε πενταετία.

ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΙΑ

Τα Βριτομάρτια ήταν γιορτή προς τιμή της Βριτομάρτυος στην Ολούντα της Κρήτης, όπου αποδίδετο λατρεία στο πανάρχαιο ξόανο της Θεάς που σύμφωνα με την παράδοση είχε κατασκευαστεί από το Δαίδαλο.

Η Βριτομάρτυς με την παράδοση ήταν κόρη του Διός και της Κάρμης, κόρης του Ευβούλου, την οποία ερωτεύθηκε και καταδίωξε ο Μίνως. Επί εννέα μήνες την κυνηγούσε ενώ αυτή κρυβόταν στα δάση και τις χαράδρες. Κάποια στιγμή – συνεχίζει ο μύθος – Ο Μίνως κόντεψε να την πείσει και η νύμφη στην απόγνωσή της πήδηξε από ένα βράχο στη θάλασσα, αλλά την έσωσαν κάποιοι ψαράδες με τα δίχτυα τους, μετά την παρέμβαση της Αρτέμιδος, η οποία μετά την προσπάθεια της βριτομάρτυος για να προστατεύσει την αγνότητά της, την εξύψωσε σε θεότητα.

ΓΑΛΑΞΙΑ

Με το όνομα Γαλάξια είναι γνωστές δύο γιορτές της Αθήνας, εκ των οποίων η μια γιορταζόταν προς τιμή της Ρέας τον μήνα Ελαφηβολιών και περιελάμβανε θυσία εκ μέρους των εφήβων και προσφορά χρυσού δοχείου αξίας 100 δραχμών. Επίσης το γεύμα της ημέρας αποτελείτο από μίγμα γάλακτος και κριθάλευρου που ονομαζόταν «γαλαξίας», ενώ ένα μέρος του γινόταν σπονδή προς τη Θεά.

Η άλλη ομότιτλη γιορτή, ήταν προς τιμή του Απόλλωνα και ετελείτο την 22^η του μηνός Ποσειδεώνος, δηλαδή την ημέρα του Χειμερινού Ηλιοστασίου.

Επίσης Γαλάξια γιορτάζονταν στο Ισμήνιο των Θηβών που περιελάμβανε μεγαλειώδη πομπή, στο Γαλάξιον Ιερό της Βοιωτίας και στη Δήλο.

ΓΕΝΕΣΙΑ Ή ΝΕΚΥΣΙΑ

Τα Γενέσια ή Νεκύσια γιορτάζονταν της 5^{ης} του μηνός Βοηδρομιώνος στην Αθήνα προς τιμή των προγόνων. Η γιορτή ήταν πένθιμου χαρακτήρος και περιελάμβανε θυσία προς τιμή της Γης, αλλά και του «γενεθλίου» Θεού ενός εκάστου νεκρού, καθώς επίσης προσφέρονταν δείπνα σε αυτούς, εις ανάμνηση των προσφερθέντων νεκρο-δείπνων αμέσως μετά την κηδεία.

Σε άλλες πόλεις τα Γενέσια γιορτάζονταν την ημέρα των γενεθλίων του κάθε νεκρού, μέσα σε κλειστό οικογενειακό και φιλικό κύκλο. Η γιορτή άρχιζε με την

επίκληση των γενεθλίων Θεών και ακολουθούσαν «νηφάλιες» σπονδές και ανταλλαγή δώρων αναμεταξύ των ζώντων στη μνήμη των νεκρών.

Επίσης σε κάποιες πόλεις γιορτάζονταν και πάνδημα «Γενέσια» προς τιμή των επιφανών προγόνων του παρελθόντος. Τέτοιου είδους «Γενέσια» ή «Νεκύσια» ήταν τα «Μελαμπόδεια» προς τιμή του Μελάμποδος, στο Ιερό του στα Μέγαρα, όπου τελούνταν αγώνες και ο νικητής έπαιρνε ως έπαθλο ένα μέρος των θυσιαζομένων σφαγίων, τα «Αράτεια» της Σικυώνας την 5^η Ανθεστηριώνος προς τιμή του Αράτου, οικιστού της πόλεως, τα «Ηλακάτια» προς τιμή του Ηλακάτου, φίλου του Ηρακλέους.

Επίσης τα «Ελένεια» της Θεράπνης προς τιμή της ομηρικής Ελένης όπου οι κοπέλες έρχονταν στο Ιερό της πάνω σε άμαξες, τις οποίες ονόμαζαν «κάνναθρα» και είχαν το σχήμα ελαφίων. Τα «Ελενηφόρια» πάλι προς τιμή της Ελένης, όπου γινόταν λιτανεία και οι μετέχοντες έφεραν μυστικά δώρα μέσα σε πλεκτό καλάθι που λέγονταν «Ελένη».

Επίσης τα «Λεωνίδια» της Σπάρτης προς τιμή του Λεωνίδα που περιελάμβαναν και αγωνίσματα. Τα Αττικά

«Ηράκλεια» του δήμου Διομείας, τα Θηβαϊκά «Ηράκλεια» που περιελάμβαναν αγώνες πεντάθλου, γυμνικούς και ιππικούς, τα πενταετή «Ηράκλεια» της Σικυώνας που περιελάμβαναν διήμερες θυσίες, τα τριήμερα «Υακίνθια» των Αμυκλών προς τιμή του Υακίνθου, που περιελάμβαναν εναγισμούς, κοινά δείπνα, παιάνες, χορούς, πομπή, θυσίες και συνεστιάσεις. Τα Μεγαρικά «Διόκλεια» που τελούνταν την Άνοιξη προς τιμή του βασιλέως Διοκλέους, που σκοτώθηκε σε κάποια μάχη, όταν προσπάθησε να σώσει νεαρό συμπολίτη του που κινδύνεψε να αιχμαλωτισθεί. Η Ελευσινιακή «Βαλήτυς» προς τιμή του Δημοφώντος υιού του βασιλέως Κελεού.

Επίσης τα Αθηναϊκά «Δειπνοφόρια» προς τιμή των θυγατέρων του Κέκροπος Αγλαύρου, Έρσης και Πανδρόσου, στην οποία ανύπαντρες κοπέλες δειπνοφόροι, μετέφεραν σε πομπή πολυτελή εδέσματα. Ακόμη τα Αθηναϊκά «Θησεία» την 8^η Πυαναεσιώνος προς τιμή του Θησεώς στο Ιερό του στην Αγορά, που περιελάμβανε αγώνες ευανδρίας εφήβων. Τα Λακωνικά «Διοσκούρεια» την 18^η του μηνός Γεραστίου που περιελάμβανε παιχνίδια και οινοποσία. Τα «Λιθοβόλια» της Τροιζήνας προς τιμή της Δαμίας και της Αυξησίας οι οποίες, όταν μετοίκησαν από την πατρίδα τους Κρήτη στη Τροιζήνα, δολοφονήθηκαν δια λιθοβολισμού υπό των Τροιζηνίων, που εξεγέρθηκαν με την άφιξη τους. Τα «Ιολάεια» της Θήβας προς τιμή του Ιολάου, συντρόφου του Ηρακλέους.

Τα πλέον μεγαλειώδη και πανελλήνιου χαρακτήρα «Νεκύσια», τελούνταν στις Πλαταιές την 28^η του μηνός Δαματρίου, προς τιμή των πεσόντων Ελλήνων στη μάχη των Πλαταιών κατά των Περσών. Η νεκρική τελετή γινόταν το πρωί με τον εξής τρόπο: της τελετουργικής πομπής προηγείτο ένας αυλητής και ακολουθούσαν άρματα γεμάτα με στεφάνια, ένας ταύρος και έφηβοι που κρατούσαν αγγεία γεμάτα κρασί, γάλα και αρώματα για τις σπονδές. Μετά από αυτούς ακολουθούσε ένας από τους τοπικούς άρχοντες ο οποίος φορούσε πορφυρό χιτώνα και κρατούσε ένα ξίφος. Έκανε τις απαραίτητες σπονδές στις επιτύμβιες στήλες και αφού τις ράντιζε με νερό και αρώματα, σκότωνε τον ταύρο, ευχόταν στο Δία και στον Χθόνιο Ερμή, καλούσε τους νεκρούς στην εστίαση και στην σπονδή του αίματος και τέλος άδειαζε προς τιμή τους το κρασί από το αγγείο. Μετά ακολουθούσαν αγώνες που έκλειναν την γιορτή.

ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΣ

Η γέννηση του Διός εορταζόταν την Εαρινή Ισημερία, από τους ιερείς του Διός της Κρήτης, που λέγονταν Κουρήτες. Κατά τη διάρκεια της γιορτής, οι ιερείς μιμούνταν τους Κουρήτες, εκτελώντας Θορυβώδεις χορούς, κρατώντας σπαθιά και ασπίδες. Η ίδια γιορτή επαναλαμβανόταν την ημέρα της φθινοπωρινής Ισημερίας, όπου οι ιερείς αποχαιρετούσαν τη θνήσκουσα φύση. Οι θρησκευτές καλούσαν το Δία να 'ρθει στο όρος Δίκτη για άλλη μια φορά, επικεφαλής του θιάσου των δαιμόνων Κουρήτων, ως Μέγιστος Κούρος, ενώ ο κορυφαίος του θιάσου υπεδύετο τον Δία.

Στον ύμνο του Δικταίου Διός, οι θρησκευτές έψαλλαν:

«έρχεσαι, Θεέ, κάθε χρόνο στη Δίκτη
συνοδευόμενος από δαίμονες.
Έλα και πάλι και ας χαρεί η ψυχή σου
Με το χορό και το τραγούδι μας.
Τα εκτελούμε για χάρη σου
με τους ήχους των αυλών και της άρπας,
γύρω από τον καλοφτιαγμένο βωμό σου.
Διαφύλαξε τις συζυγικές μας κλίνες,
κάνε να αυξηθούν τα καλόμαλλα πρόβατά μας,
κάνε να γεμίσουν καρπούς τα σπαρτά,
κάνε ευνοϊκούς τους ανέμους.
Έλα στις πόλεις,
Προστάτευσε τα πλοία που πλέουν,
προστάτευσε τους νέους πολίτες
και χάρισε τους τη λαμπρή δικαιοσύνη».

ΓΥΜΝΟΠΑΙΔΙΕΣ

Η γιορτή των Γυμνοπαιδιών ετελείτο από την 14^η ως την 22^η ημέρα του μηνός Φλιασίου προς τιμή του Πυθαέως – Απόλλωνος, της Αρτέμιδος, της Λητούς και του Διονύσου στην Σπάρτη.

Οι θρησκευτές έστηναν τα αγάλματα των Θεών σε ειδικό σημείο της Αγοράς που το ονόμαζαν «χορό» και γύρω από τα αγάλματα χόρευαν οι έφηβοι προς τιμή του Απόλλωνος, ενώ την τελευταία μέρα χόρευαν και οι άνδρες. Κατά τη διάρκεια των χορών ψάλλονταν οι ωδές του Θαλήτου, του Αλκμάνος και οι παιάνες του Διονυσοδότου. Ο επί κεφαλής του χορού λεγόταν «χοροποιός» και φορούσε στεφάνι, που λεγόταν «Θυρεατικός», σε ανάμνηση της νίκης των Σπαρτιατών κατά της Θυρέας. Οι χοροί αποτελούνταν από μιμητικές παραστάσεις, οι οποίες μιμούνταν και τις κινήσεις της λατρείας του Διονύσου.

Κατά τη διάρκεια των Γυμνοπαιδιών επικρατούσε μεγάλη ευθυμία και χαρά στην Σπάρτη, όπου γίνονταν δεκτοί και ξένοι από άλλες πόλεις. Το πόσο σημαντική γιορτή ήταν για τους Σπαρτιάτες, φαίνεται από το ότι, όταν γνωστοποιήθηκε στη Σπάρτη η πανωλεθρία τους στα Λεύκτρα, η γιορτή δεν διεκόπη αλλά συνεχίστηκε μέχρι το τέλος της.

ΔΑΙΔΑΛΑ

Τα Δαίδαλα γιορτάζονταν την 7^η του μηνός Προστατηρίου στις Πλαταιές, προς τιμή της Ήρας, εις ανάμνηση της συμφιλώσεώς της με τον Δία, επειδή σύμφωνα με την παράδοση ζήλεψε για τον έρωτα του Διός προς τους ανθρώπους και τις άλλες ουράνιες οντότητες και αφού τον εγκατέλειψε πήγε στην Εύβοια και δεν επανήλθε, παρά μόνο όταν πληροφορήθηκε ότι ο Ζευς ετοιμαζόταν να νυμφευθεί δήθεν την κόρη του Ασωπού Δαιδάλη. Όταν επέστρεψε η Ήρα όρμησε κατά της νύφης η οποία φερόταν πάνω σε βόδια και αφού ξέσκισε με την οργή τους πέπλους, βρέθηκε κατάπληκτη προ ξύλινου ομοιώματος, το οποίο ο Ζεύς είχε καλύψει με πέπλους. Ντράπηκε τότε η Ήρα επειδή ζήλεψε άδικα και συμφιλώθηκε με τον Δία.

Τα Δαίδαλα διαιρούνται στα «κοινά» που γιορτάζονταν κάθε χρόνο, τα «Μικρά» που γιορτάζονταν ανά 60 χρόνια. Τα «κοινά» και τα «Μικρά» γιορτάζονταν από τους Πλαταιείς ενώ τα «Μεγάλα» απ' όλους τους Βοιωτούς.

Η γιορτή των «Μικρών» Δαιδάλων ετελείτο ως εξής: σε μεγάλους κορμούς δέντρων κρεμούσαν τεμάχια ψημένου κρέατος και κρυμμένοι παρακολουθούσαν το κοράκι, που πρώτο θα άρπαζε το κρέας, σε πιο δέντρο θα καθόταν για να το φάει. Μετά έκοβαν τον κορμό αυτού του δέντρου και κατασκεύαζαν από αυτόν το Δαίδαλον, δηλαδή ξύλινο ειδώλιο γυναίκας, το οποίο έντυναν με γυναικεία φορέματα και το περιέφερον πάνω σε άμαξα μιμούμενοι το επεισόδιο Διός και Ήρας. Από τα κατασκευασμένα ξόανα κατά τα «Μικρά» Δαίδαλα εκλέγονταν 14, τα οποία διανέμονταν με κλήρο στις 14 σπουδαιότερες πόλεις των Βοιωτών. Τα ξόανα αυτά κατά τα «Μεγάλα» Δαίδαλα μεταφέρονταν στον ποταμό Ασωπό και τα τοποθετούσαν σε άμαξες, ενώ δίπλα τους καθόταν από μία γυναίκα που ονομαζόταν «νυμφεύτρια». Έπειτα, μετά από κλήρο, γινόταν πομπή κατά τη σειρά που υποδείχθηκε από τον κλήρο και οδηγούσαν τις άμαξες στην κορυφή του Κιθαιρώνος, όπου είχε κατασκευαστεί ψηλός βωμός από τετράγωνα ξύλα. Πάνω στο βωμό κάθε πόλη θυσίαζε ταύρο προς τιμή του Διός και αγελάδα προς τιμή της Ήρας, ενώ οι θρησκευτές θυσίαζαν άλλα ζώα μικρότερα. Αφού διασκέδαζαν και έτρωγαν, έκαιγαν πάνω στο βωμό τα Δαίδαλα, πυρπολώντας και τον ξύλινο βωμό.

ΔΑΦΝΗΦΟΡΙΑ

Τα Δαφνηφόρια γιορτάζονταν κάθε εννέα έτη την 7^η του μηνός Ηρακλείου στους Δελφούς, τα Τέμπη και τη Θήβα. Σύμφωνα με την παράδοση ο Απόλλων, αφού μολύνθηκε απ' το φόνο του Πύθωνος, κατέφυγε, μετά απ' την υπόδειξη του Διός, στην κοιλάδα των Τεμπών για να καθαρθεί. Μετά επανήλθε στους Δελφούς με συνοδεία ιερατικής πομπής και εστεμμένος με δάφνη και κλάδο αυτής στο χέρι.

Προς αναπαράσταση του γεγονότος, οι Δελφοί έστελναν στα Τέμπη αριθμό εκλεκτών νέων με επί κεφαλής τον «Αρχιδαφνηφόρο», ακολουθώντας την Ιερά Οδό που ακολούθησε ο Απόλλων. Στα Τέμπη ο νέος που υπεδύετο τον Απόλλωνα υπεβάλλετο σε καθαρτήριες και εξιλαστήριες ιεροτελεστίες και μετά η Θεωρία στεφανωμένη με την Ιερά Δάφνη και με κλάδους της στο χέρι επέστρεφε στους Δελφούς εν μέσω πομπής που έψαλλε ύμνους και νικητήριους παιάνες.

ΔΕΛΦΙΝΙΑ

Τα Δελφίνια γιορτάζονταν τη 6^η του μηνός Μουνυχιώνος προς τιμή του Δελφινίου Απόλλωνος σε όλα τα παράλια του Αιγαίου, στην Αίγινα και στην Αττική.

Στην Αθήνα η γιορτή εσχετιζότο με τη θυσία που έκανε ο Θησεύς στον Δελφίνιο Απόλλωνα και την προσφορά του «ικετηρίου» κλώνου ελιάς, δεμένης με λευκό μαλλί, πριν την αναχώρηση του μαζί με τους νέους και τις νέες για την Κρήτη. Σε ανάμνηση της επιστροφής τους τελούνταν τα Δελφίνια, τα οποία περιελάμβαναν θυσίες και αναπαράσταση της καταθέσεως του ικετηρίου κλώνου, τον οποίο έφεραν σε πομπή ανύπαντρες κοπέλες, οι «ικέτιδες».

Συγχρόνως εγκαινιάζόταν η έναρξη των θαλασσιών ταξιδιών μετά τη χειμερινή διακοπή, με την ελπίδα ότι και αυτά θα είχαν ευτυχή αποτελέσματα, όπως και το ταξίδι του Θησεύς.

Τα Δελφίνια στην Αίγινα πανηγυρίζονταν και με τη διοργάνωση αγώνων, οι οποίοι ονομάζονταν «Υδροφόρια», και ήταν ανάμνηση της τοπικής παράδοσης που ανέφερε, ότι οι Αργοναύτες πέρασαν από την Αίγινα και πήραν πόσιμο νερό για τη συνέχεια του ταξιδιού τους.

ΔΕΝΔΡΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΑ

Τα Δενδροφόρια και τα Δημήτρια ήταν γιορτές προς τιμή της Δήμητρος. Κατά τη διάρκεια των Δενδροφοριών φερόταν σε πομπή το ιερό δένδρο της Θεάς από τους δούλους. Η γιορτή αυτή εντάσσεται μέσα στα πλαίσια γενικότερων εορτών με το όνομα Δενδροφόρια προς τιμή διαφόρων Θεών, στις οποίες γινόταν η πομπή των συμβολικών δένδρων τους.

Τα Δημήτρια ήταν αττική γιορτή, κατά τη διάρκεια της οποίας παιζόταν ένα εύθυμο παιχνίδι, όπου οι θρησκευτές χτυπούσαν ο ένας τον άλλο με ξύλα και μαστίγια πλεγμένα με φλοιούς δένδρων. Η γιορτή αυτή ήταν αρχαιότατη και ετελείτο στην Ελευσίνα μέχρι την εποχή που αντικαταστάθηκε από τη γιορτή των «Ελευσινίων», τα οποία δεν είναι τα γνωστά Ελευσίνια Μυστήρια, αλλά γιορτή που ετελείτο στο Ράριο Πεδίο το μήνα Μεταγειτινίωνα και χωρίζονταν σε «Μικρά» και «Μεγάλα» ανά πενταετία μετά αγώνων και έπαθλα «κριθών».

Επίσης κατά την εποχή της σποράς, ετελείτο δεκαήμερη γιορτή προς τιμή της Δήμητρος στις Συρακούσες με το όνομα «Δημήτρεια».

Τέλος τα Παντέλεια, τα οποία αποτελούσαν μέρος των Συρακουσίων Θεσμοφοριών προς τιμή της Δήμητρος, σχετίζονται με τα Δημήτρια. Στη γιορτή αυτή, που ετελείτο από την 9^η ως την 13^η του μηνός Θεσμοφόρου παρασκευάζετο γλύκισμα με το όνομα «μυλλός» με βάση το μέλι και το σησάμι.

ΔΗΛΙΑ

Τα Δήλια ήταν γιορτή προς τιμή της γεννήσεως του Απόλλωνος και της Αρτέμιδος. Ετελούντο την 17^η του μηνός Θαρρηλιώνος στη Δήλο. Η γιορτή είχε πανελλήνιο χαρακτήρα και πάρα πολλές πόλεις έστελναν «θεωρίες», δηλαδή ομάδες αντιπροσώπων στο ιερό νησί του Θεού, κυρίως οι Ιωνικές που είχαν ως πατρώο Θεό τον Δήλιο Απόλλωνα.

Η σπουδαιότερη των «θεωριών» ήταν αυτή των Αθηναίων, η οποία είχε θεσπίσει από τον Θησεά, δηλώνοντας με αυτό τον τρόπο την ευγνωμοσύνη του

για τη δική του σωτηρία και των Αθηναίων εφήβων από τον Μινώταυρο. Οι Αθηναίοι συνεπείς «τω πατριώ νόμω» συνέχιζαν να στέλνουν τη Δηλιακή «θεωρία» με το ίδιο πλοίο που είχε ταξιδέψει ο Θησεύς και το οποίο συντηρούσαν με συνεχείς επισκευές, μέχρι τους χρόνους του Δημητρίου του Φαληρέως. Ήταν πλοίο «τριακόντορον» και ονομαζόταν «Θεωρίς», «Δηλία» και «Δηλιακόν πλοίον».

Τον χρόνο της γιορτής καθόριζαν στην Αθήνα οι λεγόμενοι «Δηλιασταί», ενώ την προπαρασκευή της αθηναϊκής «θεωρίας» επέβλεπε ο «αρχιθέωρος», ο οποίος ήταν εκλεγμένος με κριτήριο την ευγενική καταγωγή και την οικονομική του ευμάρεια. Μετά τις απαραίτητες προπαρασκευές, ο ιερέυς του Απόλλωνος έστεφε την πρύμνη του «Δηλιακού πλοίου». Η στέψη της πρύμνης του πλοίου ήταν για τους Αθηναίους η επίσημη έναρξη των Δηλίων, των οποίων λήξη ήταν η επιστροφή του πλοίου στον Πειραιά. Σε όλη τη διάρκεια της γιορτής απαγορευόταν η εκτέλεση θανατικών ποινών.

Από την εποχή που οι Αθηναίοι είχαν υπό τον απόλυτο έλεγχο τους τη Δήλο. Όλη η γιορτή ξεκινούσε στο ιερό νησί μόλις έφτανε στο λιμάνι η αθηναϊκή «θεωρία». Η γιορτή περιελάμβανε μουσικούς, γυμνικούς και ιππικούς αγώνες, ενώ τα «άθλα» προς τους νικητές ήταν ασημένιες φιάλες. Επίσης γύρω από τον «κεράτινο» βωμό οι Δηλιάδες παρθένες χόρευαν το χορό «γέρανο». Ο χορός είχε αυτή την ονομασία επειδή έμοιαζε με τους κύκλους και ελιγμούς που σχηματίζουν, όταν πετούν οι γερανοί. Συγχρόνως ήταν και αναπαράσταση των περιπετειών του Θησεώς μέσα στο Λαβύρινθο και γι' αυτό ο «κεράτινος» βωμός, ο οποίος σύμφωνα με την παράδοση ήταν φτιαγμένος με τα κέρατα των κατσικιών που είχε σκοτώσει η Άρτεμις στον Κύνθο, ονομαζόταν δε και «Ιερό των Ταύρων».

ΔΙΑΣΙΑ

Τα Διάσια γιορτάζονταν την 23^η του μηνός Ανθεστηριώνος στην Αθήνα προς τιμή του Μειλιχίου Διός, στο Ολυμπείον του Ιλισσού. Η γιορτή σηματοδοτούσε την έναρξη της ανοίξεως και περιελάμβανε αναίμακτες θυσίες και πανηγυρικές εστιάσεις, ψαλμούς ύμνων, χορούς γύρω απ' τους βωμούς, ιππικούς αγώνες και προσφορές άρτων με σχήμα βοδιού.

ΔΙΠΟΛΕΙΑ, ΒΟΥΦΟΝΙΑ ΚΑΙ ΔΙΣΩΤΗΡΙΑ

Τα Διπόλεια και τα Δισωτήρια γιορτάζονταν την 14^η του μηνός Σκироφοριώνος προς τιμή του Διός Πολιέως (Διπόλεια), του Διός Σωτήρος και της Αθηνάς Σωτείρας (Δισωτήρια).

Τα Βουφόνια ήταν γιορτή που περιελάμβανε θυσία βοδιού προς τιμή των Πολιέων Θεών της εκάστοτε πόλεως.

Στην Αθήνα τα Βουφόνια ήταν μέρος της γιορτής των Διπολείων που ετελούντο στην Ακρόπολη. Σύμφωνα με την Αθηναϊκή παράδοση, όταν κατά τη διάρκεια της γιορτής των Διονυσίων, κάποιο βόδι έφαγε τον προπαρασκευασμένο για την γιορτή πλακούντα «Πόποινο», ο ιερέυς Θαυλών σκότωσε το βόδι και μετά έφυγε μακριά από την πόλη. Την εποχή της βασιλείας του Ερεχθέως όπου συνέβη το περιστατικό, η ζωοθυσία ήταν απαγορευμένη και

για αυτό ο δράστης έπρεπε να τιμωρηθεί. Επειδή όμως δεν τον βρήκαν, συνέλαβαν και καταδίκασαν τον πέλεκυ.

Ως αναπαράσταση του γεγονότος, κατά τη διάρκεια της γιορτής των Διπολείων άφηναν επάνω στο βωμό του Διός «ψαιστά» (κριθάρι και σιτάρι ανακατεμένα) και «Πέλανους» (μίγμα από αλεύρι, μέλι και λάδι), ενώ κοντά στο βωμό υπήρχε ένα βόδι που θα θυσιαζόταν. Άφηναν τα ψαιστά και τους Πέλανους ανεπιτήρητα και παράλληλα άφηναν το βόδι ελεύθερο για να τα φάει.

Μόλις τα έτρωγε ο ιερέυς που Πολιέως Διός, σκότωνε με έναν πέλεκυ το βόδι και έφευγε μακριά από το βωμό. Τότε έρχονταν άλλοι ιερείς και, αφού υποκρίνονταν ότι δεν γνώριζαν το φονιά, συνελάμβαναν τον πέλεκυ, τον καταδίκασαν ως ένοχο φόνου και τον έριχναν στη θάλασσα.

Την ίδια μέρα γιορτάζονταν στο Δισωτήριο Ιερό του Πειραιώς, τα Δισωτήρια με πομπή και αγώνες νέων. Η γιορτή τελείωνε με θυσία που πρόσφεραν οι άρχοντες της πόλεως στην Αγορά προς τους δύο Θεούς για την καλοχρονιά.

ΜΙΚΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑ

Τα Διονύσια ήταν πανελληνίες γιορτές προς τιμή του Διονύσου με σημαντικότερα κέντρα τους την Αθήνα, την Κόρινθο, τη Σμύρνη, την Κέρκυρα, τη Νάξο, τη Δήλο, τη Τήνο, τη Συκυώνα, τη Μίλητο και τη Βοιωτία.

Ο γενικός χαρακτήρας των Διονυσίων περιελάμβανε οινοποσία, ευθυμία, άκρατον ενθουσιασμό, κύμβαλα, τύμπανα, θιάσους, πομπές, διθυράμβους και φαλλοφορίες.

Τα διονύσια χωρίζονταν σε «Μικρά» και «Μεγάλα» που τελούνταν σε διαφορετικές εποχές του χρόνου.

Τα «Μικρά» ή «κατ'αγρούς» Διονύσια γιορτάζονταν στην Αθήνα από την 8^η ως την 11^η του μηνός Ποσειδώνος. Οι πανηγυριστές ανταλλάζανε σκώματα και χειρονομίες με τους περαστικούς, ενώ γίνονταν πομπές κανηφόρων, μασκαράτες, φαλλοφορίες, δραματικοί αγώνες, δημόσιοι κώμοι, προς τιμή του Θεού, δηλαδή συμπόσιο μετά μουσικής και χορού. Οι κωμαστές μετά το τέλος του συμποσίου φορούσαν προσωπίδες και στεφάνους, έκαναν αγώνες λαμπαδηφορίας και μετά περιφέρονταν στους δρόμους χορεύοντας και τραγουδώντας με τη συνοδεία μουσικής, ενώ προς τιμή των νικητών στα διάφορα αγωνίσματα που περιελάμβανε η γιορτή, ψάλλονταν οι ωδές του Πινδάρου κατά τη διάρκεια των πομπών.

Τα «Μικρά» Διονύσια περιελάμβαναν και δύο πολύ δημοφιλή παιχνίδια την «Σκαπέρδα» και την «Αιώρα».

Η Σκαπέρδα ήταν ένα παιδικό παιχνίδι που παιζόταν ως εξής: περνούσαν ένα σκοινί διά μέσω οπής δοκού, η οποία στηνόταν όρθια. Προς τις δύο μεριές του σκοινιού παιδιά κρατούσαν τα άκρα και, έχοντας αμοιβαία τα νώτα στραμμένα, προσπαθούσαν να τραβήξουν τους άλλους προς το ξύλο. Η ομάδα που έφεραν τον αντίπαλο στη δοκό ήταν νικητής.

Στο παιχνίδι της «Αιώρας» νέοι και νέες, έπαιζαν με μια αιώρα που ήταν δεμένη σε δέντρο. Το παιχνίδι συνοδευόταν με άσματα και ειδικά με το άσμα που λεγόταν «Αλήτις» (περιπλανώμενη).

Η προέλευση αυτού του παιχνιδιού είχε τις ρίζες του στην εξής παράδοση: ο Ικάριος, ήρωας του αττικού δήμου της Ικαρίας, φιλοξένησε κάποτε τον Διόνυσο, δίχως να γνωρίζει ποιόν φιλοξενεί. Όταν έφευγε ο Θεός, του φανέρωσε ποιός ήταν και για τον ανταμείψει του δίδαξε την καλλιέργεια της αμπέλου. Ο Ικάριος

έδωσε στους γείτονες του να πιούν από το κρασί που παρασκεύασε. Αυτοί, αφού ήπιαν και μέθυσαν, νόμισαν ότι δηλητηριάστηκαν και μέσα στη μανία τους τον σκότωσαν. Η κόρη του Ηριγόνη, ενώ αναζητούσε τον πατέρα της, τον ανακάλυψε νεκρό και από τη λύπη της κρεμάστηκε. Ο Διόνυσος για να τιμωρήσει τους Ικάριους τους έφερε σε κατάσταση παραφροσύνης και μεγάλος αριθμός από αυτούς κρεμάστηκε. Αφού ρωτήθηκε το Δελφικό Μαντείο, τους συμβούλεψε να καθιερώσουν την γιορτή – παιχνίδι της Αιώρας, για να εξαγνιστούν από το διπλό θάνατο του Ικαρίου και της Ηριγόνης. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι το κούνημα της αιώρας, θεουργικά συμβολίζει τον εξαγνισμό δια μέσω του αέρος, όπως γίνεται εξαγνισμός διά μέσου του ύδατος και του πυρός σε άλλες τελετουργίες. Η Αιώρα τελείωνε με ένα πολυδάπανο δείπνο, που λεγόταν «εύδειπνον». Επίσης άλλη μια γιορτή προς τιμή της Ηριδόνης αλλά και της Ηούς ήταν οι «Αλητίδες μέρες».

Τα «Μεγάλα» Διονύσια ή «εν Άστει» γιορτάζονταν από την 8^η ως την 13^η Ελαφοβολιώνος. Σ' αυτά τιμούσαν το Θεό ως «Ελευθερέα», με περιφορά του αγάλματος του Θεού και φαλλοφορία, θυσία ταύρου και θεατρικούς αγώνες στο θέατρο του Θεού, κάτω απ' την Ακρόπολη.

Τα Δρώμενα ξεκινούσαν την 8^η του μηνός με θυσία (προάγων) στο Ναό του Ασκληπιού και εν συνεχεία με την Ιερά πομπή, την οποία ακολουθούσαν όλοι οι πανηγυριστές. Τις δύο επόμενες μέρες γίνονταν οι αγώνες διθυραμβικών χορών. Πέντε χορών των εφήβων την πρώτη μέρα και πέντε χορών των ανδρών την άλλη. Οι χοροί αποτελούνταν από πεντακόσια άτομα, τα οποία τραγουδούσαν και χόρευαν με συνοδεία αυλού και κιθάρες γύρω απ' το βωμό του Διονύσου.

Οι Δραματικοί αγώνες γίνονταν τις τρεις τελευταίες μέρες. (Κατά τη διάρκεια των Μεγάλων Διονυσίων, εδίδασκοντο νέες τραγωδίες και την επιμέλεια αναλάμβανε ο κορυφαίος των εννέα αρχόντων. Ο ποιητές πολύ πριν την έναρξη των Διονυσίων ζητούσαν άδεια συμμετοχής παρουσιάζοντας την ήδη έτοιμη τετραλογία τους προς τον άρχοντα και «ήτουν χορόν». Ο άρχων, σύμφωνα με την κρίση του, διάλεξε τις τρεις καλύτερες τετραλογίες και «εδίδου χορόν». Συγχρόνως τρεις κληρωτοί και ευκατάστατοι Αθηναίοι αναλάμβαναν τα έξοδα των τριών ποιητών.

Την 8^η του μηνός γινόταν ο «Προάγων», όπου οι ποιητές, οι υποκριτές και οι χορηγοί εξηγούσαν στο κοινό την υπόθεση της τετραλογίας τους.

Επίσης λίγες μέρες πριν την έναρξη του αγώνος η βουλή των πεντακοσίων μαζί με τους χορηγούς κατήρτιζε κατάλογο που περιελάμβανε τα ονόματα των πολιτών που κρίνονταν κατάλληλοι για κριτές, έγραφαν το κάθε όνομα ξεχωριστά σε πινάκια, τα οποία τοποθετούσαν σε δέκα υδρίες. Αυτές τις σφράγιζαν και τις τοποθετούσαν στον οπισθόδομο του Παρθενώνος μέχρι την μέρα έναρξης του αγώνος.

Την 11^η του μηνός άρχιζε ο αγών με την ανατολή του ήλιου. Από κάθε υδρία διάλεγαν ένα κριτή και, αφού έδιναν όρκο στον άρχοντα ότι θα κρίνουν κατά συνείδηση, άρχιζε η διδασκαλία των τετραλογιών.

Την τελευταία μέρα οι κριτές εξέλεγαν το νικητή και ακολουθούσε στεφανηφορία του χορηγού, του ποιητή και των υποκριτών, ενώ συγχρόνως έπαθλα και οι άλλοι δύο ποιητές που συμμετείχαν στον αγώνα.) Το πόσο σημαντική γιορτή ήταν τα «Μεγάλα» Διονύσια φαίνεται από το ότι κατά τη διάρκεια τους απαγορευόταν η κατάσχεση περιουσιών των οφειλετών και η εκτέλεση οποιαδήποτε ποινής.

ΔΙΟΠΑΝΑ ΚΑΙ ΛΥΚΑΙΑ

Τα Διόπανα και τα Λύκαια ήταν γιορτές που ετελούντο στο Λύκαιον Όρος της Αρκαδίας, τα μεν Διόπανα προς τιμή του Πανός, του Διός και της Σελήνης, τα δε Λύκαια προς τιμή του Διός. Τα Διόπανα περιελάμβαναν αγώνες στο στάδιο που βρισκόταν κοντά στο Ιερό, ενώ τα Λύκαια, ως πιο μεγαλειώδη γιορτή τελούνταν κάθε εννέα έτη το μήνα Θαργηλιώνα.

Όπως και τα Διόπανα η γιορτή αυτή περιελάμβανε αγώνες ανδρών και παιδών. Οι ανδρικοί αγώνες ήταν τεθρίππου πωλικού, τεθρίππου τελείου, ίππου κέλητος, σταδίου, πάλης, πυγμής, δολίχου, διαύλου, πεντάθλου, παγκρατίου, οπλίτου δρόμου. Των παιδών ήταν αγώνες σταδίου, πάλης και πυγμής. Οι νικητές και στις δύο κατηγορίες, έπαιρναν ως έπαθλα μετάλλια και χάλκινα σκεύη.

Σύμφωνα με την παράδοση ιδρυτής της γιορτής ήταν ο βασιλιάς Λυκάων.

ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΑ ΚΑΙ ΕΚΑΤΟΜΦΟΝΙΑ

Τα Εκατόμβαια ήταν γιορτές κατά τις οποίες θυσιάζονταν εκατόμβες, δηλαδή εκατό βόδια ή ταύροι. Με το πέραςμα του χρόνου Εκατόμβη σήμαινε κάθε δημόσια μεγαλοπρεπή θυσία, ασχέτως αριθμού και είδους θυμάτων, που προσφερόταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις όπως σ' ευτυχή συμβάντα, σε θεμελιώσεις των νέων πόλεων, σε θεομηνίες κλπ. Μέσα στα πλαίσια αυτής της θυσίας, ο τιμώμενος Θεός λεγόταν «εκατομβαίος».

Ονομαστά Εκατόμβαια ήταν της Γόρτηνος, της Σπάρτης, του Άργους, της Αμοργού, της Μυκόνου και της Αθήνας.

Μέσα στα πλαίσια των Εκατομβαίων εντάσσονται και τα Εκατομόφνια που ήταν στρατιωτική γιορτή προς τιμή του Άρεως. Τα Εκατομόφνια γιορτάζονταν κυρίως στη Μεσσηνία, στην Αθήνα και στην Κρήτη.

Τα Εκατομόφνια της Μεσσηνίας τελούνταν στην Ιθώμη προς τιμή του Ιθωμάτος Διός, για να τιμηθεί δημόσια κάθε πολεμιστής που είχε σκοτώσει 100 εχθρούς.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Τα Ελευθέρια ήταν πανελλήνιες γιορτές προς τιμή του Ελευθερέως Διός ως εθνικού θεού, προστάτη της εθνικής ελευθερίας από τους όποιους κατακτητές και εις ανάμνηση αγώνων ή περιστατικών τα οποία εξασφάλισαν την ελευθερία διαφόρων πόλεων.

Τα επισημότερα των Ελευθερίων τελούνταν την 26^η του μηνός Μεταγειτνιώνος εις ανάμνηση της μάχης των Πλαταιών, το 479 της προχριστιανικής εποχής. Η γιορτή καθιερώθηκε από τον Αριστεΐδη και κατά τη διάρκεια της, εκφωνούνταν πανηγυρικοί λόγοι στους αντιπροσώπους που έρχονταν απ' όλες τις πόλεις, ενώ μετά ακολουθούσαν γυμναστικοί και ιππικοί αγώνες.

Ελευθέρια τελούνταν επίσης στη Λάρισσα, εις ανάμνηση της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας από τη Μακεδονική δυναστεία και στις Συρακούσες εις ανάμνηση της απελευθέρωσης από την τυραννία του Θρασυβούλου.

ΕΛΛΩΤΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΥΣΙΑ

Τα Ελλώτια ήτα γιορτή προς τιμή της Ελλωτίδος Αθηνάς στη Κόρινθο, στο Μαραθώνα, στη Τεγέα και στη Γόρτυνα. Στη Κρήτη η Ελλωτίς ταυτιζόταν με την Ευρώπη. Σε όλες τις πόλεις που την τιμούσαν, οι γιορτές της περιελάμβαναν λαμπαδηδρομίες και αγωνίσματα.

Τα Εκδύσια ήταν γιορτή της Φαιστού, η οποία ανάγεται στην ακόλουθη παράδοση : η κόρη του Ευριτίου Γαλάτεια γέννησε ένα κορίτσι. Ο σύζυγος της Λάμπρος, υιός του Πανδίωνος, θέλοντας να αποκτήσει άρρενα απόγονο, της είχε πει, αν γεννήσει κόρη να την σκοτώσει. Η Γαλάτεια όμως απέκρυψε το φύλο του παιδιού και το ανέθρεψε σαν αγόρι, δίνοντας σ' αυτό το όνομα Λεύκιππος. Όταν το κορίτσι μεγάλωσε και ήταν αδύνατο πλέον να μείνει κρυφό το φύλο της, κατέφυγε η Γαλάτεια στο Ιερό της Λητούς και την παρακάλεσε να μεταβάλλει την κόρη της σε υιό. Η Θεά άκουσε την παράκληση της και η νέα, μεταβλείσα σε νέο, «εξεδύθη» τον παρθενικό πέπλο, εξ ου και ονομάστηκε η γιορτή «εκδύδια» προς τιμή της Φυτίας Λητούς.

ΕΡΜΑΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΟΦΟΡΙΑ

Τα Έρμαια γιορτάζονταν στην Αθήνα προς τιμή του Ερμού. Κατά την διάρκεια της γιορτής, τα παιδιά θυσίαζαν στα γυμνάσια, αγωνίζονταν και έπαιζαν, ενώ οι ενήλικες δεν είχαν το δικαίωμα να μετέχουν ή να παρακολουθούν, σύμφωνα με νόμο που είχε θεσπίσει ο Σόλων. Τα Έρμαια εκτός από την Αθήνα γιορτάζονταν επίσης και στη Κρήτη, στη Αρκαδία και στην Τανάγρα.

Στη Τανάγρα γιορτάζονταν και τα Κριοφόρια προς τιμή του Κριοφόρου Ερμού, επειδή ο θεός έσωσε την πόλη από λοιμό, κατόπιν περιφοράς κριού στα τείχη. Η γραμμή περιελάμβανε αγώνες κάλλους μεταξύ των εφήβων και ο νικητής υπεδύετο τον Ερμή και πραγματοποιούσε την περιφορά του κριού.

ΕΡΩΤΕΙΑ, ΕΡΩΤΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΙΔΕΙΑ

Τα Ερώτεια, τα Ερωτίδια και τα Ερωτίδεια ήταν γιορτές προς τιμή του Έρωτος στην Αθήνα, στις Θεσπίες και στον Ελικώνα αντιστοίχως.

Τα Αθηναϊκά Ερώτεια γιορτάζονταν την 4^η του μηνός Μουνυχιώνος και περιελάμβαναν προσφορές σπονδών.

Τα Ερωτίδια ήταν ετήσια γιορτή ενώ τα Ερωτίδεια που τελούνταν πάλι από τους Θεσπιείς, αλλά αυτή τη φορά στον Ελικώνα, τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια. Περιελάμβαναν μουσικούς και γυμνικούς αγώνες, ενώ συγχρόνως στην ίδια γιορτή εκτός από τον Έρωτα, τιμούσαν και τις Μούσες με τα «Μούσεια», Γιορτές που περιελάμβαναν αγώνες ποιητικούς, δραματικούς και ιππικούς. Ο Πausanias αναφέρει ότι «οι Θεσπιείς τιμούσαν τον Έρωτα πάνω από όλους τους Θεούς εξ αρχής και έχουν ένα πανάρχαιο είδωλό του, έναν ακατέργαστο λίθο».

ΕΦΕΣΙΑ, ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΑ ΚΑΙ ΜΟΥΝΥΧΙΑ

Αυτές οι τρεις γιορτές, τελούνταν προς τιμή της Αρτέμιδος στην Έφεσο, την Αθήνα και την Μουνυχία αντιστοίχως.

Τα Εφέσια ήταν γιορτή των Ιώνων τον μήνα Αρτεμισιώνα. Τα Εφέσια είχαν θρησκευτικό και πολιτικό χαρακτήρα και επεδίωκαν την πολιτική σύνδεση των Ιωνικών πόλεων της μητροπολιτικής και ασιατικής Ελλάδος .

Κατά τη διάρκεια της γιορτής επικρατούσε μεγάλη ευθυμία και γίνονταν γυμνικοί και φιλολογικοί αγώνες.

Τα Ελαφηβόλια γιορτάζονταν την 6^η του μηνός Ελαφηβολιώνος και περιελάμβαναν θυσίες ελάφων και προσφορές πλακούντων από αλεύρι, μέλι και σιγάμι.

Τα Μουνύχια γιορτάζονταν την 16^η του μηνός Μουνυχιώνος, προς τιμή του ήρωος Μουνύχου και της Μουνυχίας Αρτέμιδος, στο Ιερό του λόφου της Μουνυχίας (Μουνυχία ήταν ο αρχαίος Πειραιάς και ο λόφος της Μουνυχίας ήταν ο σημερινός λόφος του Προφήτη Ηλία). Γίνονταν προσφορές «αμφιφώντων» (γλυκίσματα) και νεανικοί αγώνες.

Η γιορτή καθιερώθηκε επειδή η Άρτεμις φώτιζε τους Αθηναίους ως πανσέληνος, κατά τη διάρκεια της ναυμαχίας της Σαλαμίνας.

Οι «αμφιφώντες» τοποθετούνταν μεταξύ δύο φώτων που συμβόλιζαν την ανατολή και τη δύση της Σελήνης .

ΗΡΑΙΑ

Τα Ηραία ήταν γιορτή του Άργους προς τιμή της Ήρας, εις ανάμνηση του μεγάλου γεγονότος του Ιερού γάμου της με τον Δία. Ετελείτο στην αρχή της άνοιξης, όπου θρησκευτές και πόλη στολίζονταν με άνθη. Η γιορτή ετελείτο σε τρεις Ναούς : ο πρώτος βρισκόταν στο δρόμο που οδηγούσε στην Ακρόπολη κοντά στο στάδιο όπου τελούνταν και οι αγώνες της γιορτής. Το πρωτότυπο αγώνισμα ονομαζόταν «Χάλκεος» αγών και συνίστατο στο να τοποθετηθεί σε αρκετό ύψος και σε μέρος δυσπρόσιτο κοντά στο θέατρο, «χαλκή ασπίς», την οποία προσπαθούσαν να φτάσουν οι νέοι. Εκείνος που τα κατάφερνε την κέρδιζε ως έπαθλο μαζί με κλώνο μυρτιάς.

Ο δεύτερος Ναός ήταν εκείνος της πόλεως, από τον οποίο ξεκινούσε η μεγάλη πομπή που κατευθυνόταν προς τον τρίτο Ναό μεταξύ Μυκηνών και Άργους (απόσταση 45 σταδίων). Της πομπής προηγούνταν εκατό βόδια που προορίζονταν για θυσία και ακολουθούσαν οι επίλεκτοι ένοπλοι έφηβοι, με επί κεφαλής, τον νικητή του χαλκίου αγώνος που κρατούσε την ασπίδα του. Ακολουθούσαν οι Ιέρειες της Ήρας, ενώ η Αρχιέρεια, ερχόταν στο Ναό πάνω σε άρμα που το έσερνε ζεύγος λευκών βοδιών. Μετά ακολουθούσε ο Ιερός Γάμος, ο οποίος ήταν αναπαράσταση των Θείων Γάμων. Στην Ιεροτελεστία αυτή έπαιρναν μέρος οι «Ηρεσίδες», κοπέλες που μετέφεραν τα λουτρά της Ήρας και οι «ανθοφόροι», κοπέλες που κρατούσαν τα στεφάνια και τα άνθη.

Το ξόανο της Θεάς στολιζόταν με πέπλους και κοσμήματα νύφης, ενώ παράλληλα είχε ήδη ετοιμαστεί η νυφική κλίνη, πλεγμένη από τρυφερούς κλώνους αγρίων εαρινών φυτών και μετά ακολουθούσαν θυσίες που λέγονταν «λέχερνα» (από το λέχος = κλίνη και έρνα = βλαστοί).

Τα Ηραία γιορτάζονταν με μεγαλοπρέπεια και στη Σάμο. Στη διάρκεια τους γινόταν πομπή από παρθένες και παντρεμένες γυναίκες, οι οποίες φορούσαν τα πολυτελέστατα ενδύματα τους, ανδρών και εφήβων ενόπλων. Όταν έφταναν στο Ναό της Θεάς, οι άνδρες κατέθεταν τα όπλα τους στο περίβολο του Ναού και έκαναν δεήσεις προς την Ήρα, ενώ μετά ακολουθούσαν θυσίες στο βωμό της.

Επίσης τα Ηραία γιορτάζονταν και στην Ήλιδα στο «Ηραίον» Ιερό, όπου 16 γυναίκες ύφαιναν κάθε τέσσερα χρόνια ένα πέπλο για την Θεά.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής γίνονταν αγώνες δρόμου παρθένων στο στάδιο της Ολυμπίας, όπου οι νικήτριες έπαιρναν ως έπαθλο στεφάνι ελιάς και είχαν δικαίωμα να αναθέσουν την εικόνα τους στη Θεά. Υπήρχαν τρεις κατηγορίες αγώνων δρόμου, για κορίτσια, έφηβες και γυναίκες.

Μαζί με την Ήρα, η γιορτή περιελάμβανε και τιμές προς το Διόνυσο. Μέσα στο Ναού του Θεού, οι γυναίκες καλούσαν τον Ταυρόμορφο Θεό με την επίκληση «έλα, ήρωα, Διόνυσε, στο Ναό σου εδώ στην Ηλεία, τον Ιερό, μαζί με τις Χάριτες στο Ναό σου τρέξε με τα ταυρίσια πόδια σου. Άξιε Ταύρε, άξιε Ταύρε» («Ελθείν ήρω Διόνυσε Αλειών ες ναόν. Αγνόν συν χαρίτεσσιν ες ναόν τω βοέω ποδί θύων. Άξιε ταύρε, άξιε ταύρε») Επίσης οκτώ στάδια έξω από την πόλη μέσα σε ένα οίκημα που το φρόντιζαν ιερείς και παρουσία πολιτών και ξένων, μεταφέρονταν τρεις λέβητες, όπου ο καθένας μπορούσε να διαπιστώσει ότι ήταν τελείως άδειοι. Οι λέβητες, όπως και οι θύρες του οικήματος σφραγιζονταν. Την άλλη μέρα, οι ιερείς, αφού βεβαιώνονταν πως οι σφραγίδες έμειναν άθικτες πρόσταζαν να ανοιχτεί ο χώρος: Οι λέβητες ήταν γεμάτοι με κρασί!

Τα Ηραία γιορτάζονταν με ποικίλους τρόπους και σε άλλες πόλεις όπως στη Μαντίνεια, στη Μεγαλόπολι, στη Στύμφαλο, στην Κόρινθο, στη Κνωσσό και στην Αθήνα όπου η γιορτή είχε την ονομασία «Θεογάμια». Γιορτάζονταν την 24^η του μηνός Γαμηλιώνος και δεν πρέπει να συγχέεται με την ομότιτλη γιορτή των Συρακουσίων, προς ανάμνηση των γάμων Πλούτωνος – Περσεφόνης (28^η μηνός Αγριανείου).

ΗΡΩΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΙΛΑ

Η Ηρωίς και η Χαριλά, ήταν Δελφικές γιορτές του Διονυσιακού κύκλου, που τελούνταν κάθε εννέα χρόνια.

Στη γιορτή της Ηρωίδος έπαιρναν μέρος μόνο οι Θυιάδες και το περιεχόμενο των δρωμένων ήταν η αναγωγή της Σεμέλης, μητρός του Διονύσου, από τον Άδη στο πάνω κόσμο, μια αναγωγή που σύμφωνα με την παράδοση έγινε από τον ίδιο το Διόνυσο και την οδήγησε στον Όλυμπο με το όνομα Θυώνη.

Η Χαρίλα ήταν σύμφωνα με την παράδοση ένα φτωχό και ορφανό κορίτσι. Σε εποχή λιμού πήγε στο βασιλιά των Δελφών να παρακαλέσει για τροφή. Εκείνος την έδωξε κτυπώντας τη με το σανδάλι του. Μετά από αυτό το κορίτσι πήγε και κρεμάστηκε από τη ντροπή του. Καθώς ο λιμός συνεχιζόταν και απλώθηκε στη χώρα αρρώστια, το μαντείο διέταξε να εξιλεώσουν τον άδικο θάνατο της Χαρίλας. Αφού βρήκαν το πτώμα, τέλεσαν μία θυσία καθαρισμού, την οποία τελούσαν μετά κάθε εννέα χρόνια.

Σύμφωνα με το τυπικό της αναπαράστασης, ο κορυφαίος θρησκευτικός αξιωματούχος υπεδύετο τον Βασιλιά και στεκόταν μπροστά από το πλήθος μοιράζοντας κριθάρι και λαχανικά σε πολίτες και ξένους. Τότε έφερναν ένα ομοίωμα της Χαρίλας και αφού την άγγιζαν όλοι, ο Βασιλιάς τη μαστίγωνε με το σανδάλι του. Κατόπιν η κορυφαία Ιέρεια των Θυιάδων έπαιρνε το ομοίωμα και το πήγαινε σε μια ρεματιά. Εκεί, αφού του έδεναν ένα σκοινί γύρω από το λαιμό του, το έθαβαν εκεί που είχαν θάψει και τη Χαρίλα.

ΗΦΑΙΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΧΑΛΚΕΙΑ

Τα Ηφαίστεια ήταν γιορτή προς τιμή του Ηφαίστου, ενώ τα Χαλκεία προς τιμή του Ηφαίστου και της Αθηνάς Εργάνης.

Τα Ηφαίστεια τελούνταν στην Αθήνα αρχικά κάθε χρόνο ενώ μετά, όταν ήταν άρχων ο Κηφισοφών (329-328), κάθε πέμπτο έτος. Κατά τη διάρκεια της γιορτής γινόταν μεγάλη θυσία, μουσικοί αγώνες παιδιών και ανδρών και λαμπαδηφορία. Την διεύθυνση της γιορτής είχαν είκοσι εκλεγμένοι άνδρες, που ονομάζονταν «Ιεροποιοί» ενώ για τη θυσία και την πομπή φρόντιζαν διακόσιοι πολίτες.

Τα Χαλκεία γιορτάζονταν την 30^η του μηνός Ελαφηβολιώνος. Η γιορτή ετελείτο μόνο υπό των χειρονακτών και ειδικά των σιδηρουργών, οι οποίοι άφηναν τα εργαλεία, που δεν θα ξαναχρησιμοποιούσαν στην εργασία τους, στο Ναό της Αθηνάς Εργάνης.

ΘΑΛΥΣΙΑ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ

Τα Θαλύσια και τα Θεσμοφόρια ανήκουν στο κύκλο εορτών προς τιμή της Δήμητρος.

Συγκεκριμένα τα Θαλύσια ήταν γιορτή που ετελείτο κατά την απαρχή της συγκομιδής.

Στις τελούμενες θυσίες, οι γεωργοί έφερναν τα πρώτα δημητριακά της συγκομιδής και ψάλλοντας ύμνους που διαδήλωναν την ευγνωμοσύνη τους για την ευφορία (ευθαλία) της γης, ενώ συγχρόνως κατασκευαζόταν και ο πρώτος θαλύσιος άρτος.

Τα Θεσμοφόρια ήταν πανελλήνιος γιορτή όπου μετείχαν μόνο γυναίκες και γιορτάζονταν τον μήνα Πιανεσιώνα. Οι πόλεις που τιμούσαν τη Θεσμοφόρο Δήμητρα ήταν πολλές και μεταξύ αυτών η Σπάρτη, η Αθήνα, το Γύθειο, η Τροιζήνα, τα Μέγαρα, η Αίγινα, η Θήβα, η Ερέτρια, τα Άβδηρα, η Σμύρνη, η Έφεσος, η Μίλητος, η Πέργαμος, η Αλεξάνδρεια, η Λατώ και αναρίθμητες άλλες. Ωστόσο, αν και η γιορτή είχε κοινό μήνα εορτασμού σε όλες τις πόλεις, υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τις ημερομηνίες τέλεσης και ως προς τη διάρκεια της, αφού αλλού ήταν τριήμερος, όπως στη Σπάρτη, αλλού τετραήμερος, όπως στην Αθήνα και αλλού δεκαήμερος όπως στις Συρακούσες.

Στην Αθήνα τα Θεσμοφόρια γιορτάζονταν από την 10^η ως την 13^η του μηνός ενώ την 9^η εορτάζοντο τα Στήνια, τα οποία ήταν προεόρτια των Θεσμοφοριών, στο Ιερό της Θεάς στο Δήμο Αλιμούντος, σε ανάμνηση της στιγμιαίας ευαρέσκειας την οποία δοκίμασε η Δήμητρα ακούγοντας τους ευτράπελους λόγους της γριάς Ιάμβης, όταν κουρασμένη από την αναζήτηση της Κόρης, κάθισε να αναπαυτεί στο Καλλίχορο Φρέαρ της Ελευσίνας.

Στα Στήνια μετείχαν μόνο παντρεμένες γυναίκες και η γιορτή άρχιζε με θυσία, ενώ σε όλη τη διάρκεια της επικρατούσε ένα κλίμα αστεϊσμού και πειραγμάτων μεταξύ των γυναικών, οι οποίες πρέπει να σημειωθεί απείχαν από τις αφροδίσιες δραστηριότητες επί εννέα ημέρες.

Την 11^η του μηνός πανηγυριζέτο η «Άνοδος» με επίσημη πομπή των γυναικών προς την Ελευσίνα, όπου τελούνταν τα Μυστήρια. Η ονομασία «Άνοδος» οφείλετο στην υψηλή τοποθεσία του Ναού προς τον οποίο ανέρχονταν.

Η 12^η, η οποία ονομαζόταν «Μέση», επειδή ήταν το μέσο της γιορτής, ήταν μέρα νηστείας. Κατά τη διάρκεια της ημέρας αυτής οι γυναίκες, οι οποίες σε όλο το διάστημα της γιορτής απείχαν κάθε επαφής μετά των συζύγων τους, κάθονταν

κοντά στο άγαλμα της Δήμητρος πάνω σε στίβα από κλαδιά λυγαριάς, φυτό το οποίο έχει τη δύναμη να καταστέλλει τις φυσικές ορμές και βοηθά την εμμηνοροή, και έτρωγαν μόνο «σησαμούντες», γλυκά από σπόρους σουσαμιού, κάτι ανάλογο με το σημερινό παστέλι. Την ίδια νύκτα γίνονταν οι μυήσεις των γυναικών, που περιελάμβαναν πυρσοφορία, επιδείξεις των Ιερών συμβόλων της Θεάς και ομαδικό χορό. Επίσης την ίδια νύκτα έριχναν στα λεγόμενα «χάσματα της Δήμητρος και της Κόρης» νεαρά ζωντανά μικρά γουρούνια, σε ανάμνηση του χοιροβοσκού Ευβουλέως, τον οποίο κατάπιε η γη μαζί με την αγέλη του, όταν ο Πλούτων άρπαξε την Περσεφόνη.

Μαζί με τους χοίρους έριχναν στα χάσματα και κλαδιά πεύκου με κώνους, ομοιώματα φιδιών και φαλλούς από ζύμη. Την ίδια νύκτα κατέβαιναν στα χάσματα οι λεγόμενες «Αντλήτριες» και έφερναν πίσω ότι μπορούσαν να περισυλλέξουν από τα θύματα, τα οποία αποτίθονταν στους βωμούς και η τέφρα τους εχρησιμοποιείτο αναμεμιγμένη μαζί με σπόρους ως μέσον γονιμοποίησης της γης.

Η 13^η μέρα λεγόταν «Καλλιγένεια» και τη διοργάνωση της είχαν αναλάβει οι «Ατθίδες». Η γιορτή σήμαινε πανηγυρισμό της ευφορίας της γης και ευτεκνίας και πολυτεκνίας των γυναικών, των οποίων οι λειτουργίες ταυτίζονταν με τις λειτουργίες της Μεγάλης Μητρός, που γονιμοποιείται από τη βροχή – σπέρμα του Ουρανού. Ήταν επίσης και ο πανηγυρισμός της ιδρύσεως του πολιτισμένου βίου που άρχισε με την καλλιέργεια της γης. Τα Θεσμοφόρια έκλειναν με τον «ευπαιδίας αγώνα», όπου η μητέρα που είχε γεννήσει το ωραιότερο παιδί του έτους έπαιρνε βραβείο.

Στα Θεσμοφόρια της Σικελίας, αφιερώνονταν στις δύο Θεές, άρτοι ζυμωμένοι από σουσάμι και μέλι που ονομάζονταν «μέλλου» και είχαν σχήμα γυναικείου εφηβαίου. Στην κυρήνη, οι Θρησκευτριες έβαφαν το πρόσωπο τους και τα χέρια με το αίμα των θυσιαζομένων ζώων, ενώ στην Ερέτρια έτρωγαν τα κρέατα ψημένα στον ήλιο, σε ανάμνηση της πρωτόγονης ζωής πριν την ανακάλυψη της φωτιάς.

ΘΑΡΓΗΛΙΑ

Τα Θαργήλια γιορτάζονταν την 16^η και την 7^η ημέρα του μηνός Θαργηλιώνος προς τιμή του Απόλλωνος Δηλίου στην Αθήνα, τη Μίλητο, τη Δήλο και πολλές άλλες Ιωνικές πόλεις.

Η γιορτή άρχιζε με θυσία μιας άμναδος και ενός κριού. Ακολουθούσε πομπή και μετά μουσικοί αγώνες από κυκλικό χορό, όπου ο νικητής έπαιρνε ως βραβείο τρίποδα, τον οποίο αφιέρωνε στο «Πύθιον» Ιερό του Θεού που είχε ιδρυθεί από τον Πεισίστρατο.

Στη συνέχεια τα παιδιά τοποθετούσαν στις εξώθυρες των οικιών τους την «ειρεσιώνη» δηλαδή κλαδί ελιάς παγκάρπου. Προσφέρονταν θυσίες και καρποί, ενώ από τους πρώτους ώριμους σπόρους ζύμωναν τον άρτο «Θάργηλο».

Ακολουθούσε λιτανεία με πομπή προς τιμή του Ηλίου και των Ωρών, ενώ γινόταν η εγγραφή των «εισπονουμένων» σε κάποιον οίκο, στο γένος και τη φρατρία του πατρός, όπως και κατά τα Απατούρια η εγγραφή των γνησίων τέκνων. Γίνονταν σπονδές προς τιμή του Ηλίου της Σελήνης και της Ηούς και τέλος σε ανάμνηση της σωτηρίας των Αθηνών από το φόρο αίματος που

πλήρωναν στο Μίνωα με τη βοήθεια του Θησέως, η Ιερά ναός έστειλε τις προσφορές της πόλεως στο Δήλιο Απόλλωνα.

Όλα αυτά γίνονταν την 7^η του μηνός που ήταν η κύρια ημέρα των Θαργηλίων και η ημερομηνία γέννησης του Απόλλωνος. Την προηγούμενη μέρα, 6^η του μηνός και γενέθλια της Αρτέμιδος, γινόταν ο καθαρισμός της πόλεως και προσφερόταν θυσίες στη Δήμητρα Χλόη, ενώ σύμφωνα με το τυπικό του καθαρισμού, ένας άνδρας και μια γυναίκα θυσιάζονταν συμβολικά, ο ένας υπέρ των ανδρών της πόλεως και η άλλη υπέρ των γυναικών, και ονομάζονταν «φαρμακοί». Οι φαρμακοί δένονταν με μαλακούς κλώνους ή με φλοιούς κλώνων συκιάς και περιβάλλονταν ο τράχηλος, του μεν άνδρα με περιλαίμιο από σκούρα σύκα, της δε γυναίκας από ανοικτόχρωμα σύκα.

Στη συνέχεια τους μαστίγωναν συμβολικά σε όλη τη διαδρομή με κλώνους συκιάς και με τη συνοδεία ειδικής μελωδίας η οποία παιζόταν με αυλό και ονομαζόταν «κραδής νόμος», τους οδηγούσαν σε τόπο παραλιακό έξω από την πόλη, άναβαν φωτιά με ξύλα συκιάς και συμβολικά τους θυσιάζαν.

ΘΕΟΙΝΙΑ, ΘΥΡΣΟΦΟΡΙΑ, ΙΟΒΑΚΧΕΙΑ

Οι τρεις αυτές γιορτές ανήκουν στο Διονυσιακό κύκλο εκ των οποίων οι δύο πρώτες είχαν πανελλήνιο χαρακτήρα ενώ η Τρίτη ήταν καθαρά αθηναϊκή.

Συγκεκριμένα τα Θεοίνια γιορτάζονταν στα κατά τόπους «Θεοίνια Ιερά». Η ονομασία αυτή επικράτησε στην Αθήνα ενώ σε άλλες πόλεις ονομάζονταν Διονύσια. Στη γιορτή αυτή, όπως δηλώνει και το όνομά της, οι πανηγυριστές λάτρευαν το Θεό ως δότη του οίνου με την επίκληση «Θέοινο».

Τα Θυρσοφόρια ήταν πανηγυρική πομπή προς τιμή του Διονύσου την εποχή του τρυγητού. Οι πανηγυριστές κρατούσαν θυρσούς και απομίμηση του Θεού και έρχονταν σε ένθεη κατάσταση.

Τα Ιοβάκχεια ήταν γιορτή, η οποία ετελείτο σε ανάμνηση των Θυϊάδων και των Βακχιδών που πορεύονταν από τον Παρνασσό προς τους Δελφούς. Η γιορτή γινόταν από το θίασο των Ιοβακχών, ο οποίος ήταν λατρευτικός θίασος του Διονύσου στην Αθήνα. Οι θιασώτες είχαν επίκεφαλής τον Ιερέα, τον Αρχιερέα και άλλους αξιωματούχους, που οι τίτλοι τους ήταν παρμένοι από τους Σειληνούς και τις Βάκχες.

Οι θιασώτες συνέρχονταν σε συνέλευση την 9^η εκάστου μηνός σε ένα οίκημα που λεγόταν «Βακχείον» όπου ακολουθούσε κοινό γεύμα «εστίασις». Μετά κάθονταν πάνω σε στιβάδες κισσού και ακολουθούσε οινοποσία «πόσις».

Εκτός από την μηνιαία συνάντηση υπήρχαν και άλλες κατά την επέτειο της ιδρύσεως του θιάσου και τις γιορτές του Θεού.

ΘΕΟΞΕΝΙΑ – ΘΕΟΦΑΝΙΑ

Οι δύο γιορτές ανήκουν στον Απολλώνιο κύκλο και έχουν ως έδρα τους Δελφούς.

Τα Θεοφάνια γιορτάζονταν την 7^η του μηνός Θεοξενίου και ο εορταζόμενος Θεός φιλοξενούσε και τους άλλους Θεούς. Στη γιορτή αυτή, οι πανηγυριστές καλούσαν επιφανή πρόσωπα και από άλλες πόλεις, όπου τους πρόσφεραν εκλεκτή μερίδα από το συμπόσιο.

Κατά τη διάρκεια της γιορτής χρησιμοποιούσαν το μεγάλο αργυρό κρατήρα, τον οποίο είχε προσφέρει στον Απόλλωνα ο Κροίσος.

Θεοξένια γιορτάζονταν και σε άλλες πόλεις εκτός απ' τους Δελφούς. Στην Πελλήνη της Αχαΐας τα Θεοξένια περιελάμβαναν αγώνες που γίνονταν κοντά στο ιερό του Θεοξενίου Απόλλωνος. Θεοξένια γιορτάζονταν και στη Τήνο όπου την επιμέλεια τους την είχαν οι «Θεοξενιστές». Στη Πάρο και στον Ακράγαντα τα Θεοξένια γιορτάζονταν προς τιμή των Διοσκούρων.

Τα Θεοφάνια γιορτάζονταν την 7^η του μηνός Βυσίου μόνο στους Δελφούς. Με τη γιορτή αυτή άρχιζε το Δελφικό έτος και οι θρησκευτές γιόρταζαν την επάνοδο του Απόλλωνος από τη χώρα των Υπερβορίων. Η γιορτή αυτή συνέπιπτε με την έναρξη της ανοίξεως και την εαρινή ισημερία, ήταν όμως καθαρά τοπικού χαρακτήρα. Η Εαρινή Ισημερία σε άλλες πόλεις γιορταζόταν με την ονομασία «Ιλάρια» όπου οι θρησκευτές φορούσαν στο κεφάλι στεφάνι και στο πρόσωπο κωμικά προσωπεία, δείγματα χαράς και ευθυμίας.

ΙΣΘΜΙΑ

Τα Ίσθμια ήταν μία από τις μεγαλύτερες πανελλήνιες γιορτές προς τιμή του Ποσειδώνος, με τόπο τελέσεως τον Ισθμό.

Γινόταν κάθε τρίτο έτος, το πρώτο και το τρίτο εκάστης Ολυμπιάδος. Το πρώτο έτος τελούνταν το μήνα Εκατομβαιώνα, ενώ το τρίτο το μήνα Μουνυχιώνα.

Η γιορτή περιελάμβανε αγώνες μουσικούς, κιθαρωδών, αοιδών και ποιητών, στους οποίους μετείχαν και γυναίκες, ενώ στα άλλα αγωνίσματα έπαιρναν μέρος παιδιά και έφηβοι. Ο στέφανος της νίκης ήταν φτιαγμένος από κλαδιά και φύλλα πίνυος.

Αρχικά η γιορτή είχε θεσμοθετηθεί από το Σίσυφο προς τιμή του Μελικέρτου, ο οποίος μετά τον πνιγμό του, λατρεύτηκε ως θαλάσσια Θεότης, με το όνομα Παλαιμών. Από την εποχή όμως του Θησέως, η γιορτή θεσπίστηκε προς τιμή του Ποσειδώνος.

Μεταξύ των επιφανών Ισθμιονικών συγκαταλέγονται ο Κάστωρ, ο Πολυδεύκης, ο Θησεύς, ο Τελαμών, ο Πηλεύς, ο Ηρακλής και ο Ορφεύς.

ΚΑΛΛΙΣΤΕΙΑ

Από την 5^η εκατονταετηρίδα πριν την αρχή της χριστιανικής χρονολόγησης, γίνονταν αγώνες κάλλους τόσο μεταξύ γυναικών όσο και μεταξύ ανδρών. Τους πρώτους γυναικείους αγώνες καθιέρωσε ο τύραννος της Κορίνθου Κύψελος.

Καλλιστεία γίνονταν επίσης στη Λέσβο, στη Τένεδο και σε άλλες πόλεις, όπου συνδυάζονταν μαζί με τελετουργίες, ενώ τα ανδρικά Καλλιστεία που ονομάζονταν «αγώνες ευανδρίας» συνδυάζονταν με αθλητικούς αγώνες.

Οι κριτές, εκτός από την εξωτερική εμφάνιση, έδιναν μεγάλη σημασία στο ήθος και τη φρόνηση των συναγωνιζομένων.

ΚΑΛΛΥΝΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ

Τα Καλλυντήρια και τα Πλυντήρια ήταν αθηναϊκές γιορτές προς τιμή της Αθηνάς το μήνα Θαργηλιώνα.

Συγκεκριμένα τα Καλλυντήρια τελούνταν την 19^η του μηνός και το τυπικό περιελάμβανε τον φυσικό αλλά τελετουργικό καθαρισμό του Παρθενώνος.

Τα Πλυντήρια τελούνταν την 25^η του μηνός και ήταν η συνέχεια των Καλλυντηρίων. Μετά από σεμνή πομπή γινόταν το πλύσιμο του ξοάνου της Θεάς στα νερά του Φαλήρου, από θρησκευτές του γένους των Πραξιεργηδών και επιστροφή του στον Παρθενώνα τη νύχτα, υπό το φως δαδηφόρων και τελούνταν θυσία.

Στην πομπή υπήρχε και η «Ηγητήριος Παλάθη», δηλαδή μάζα συμπιεσμένων ξηρών σύκων. Η Ηγητήριος Παλάθη φερόταν σε ανάμνηση της ευρέσεως της τροφής των σύκων, η οποία θεωρείται το πρώτο βήμα προς τον πολιτισμό. Επίσης ο Αριστοτέλης στα σωζόμενα αποσπάσματα απ' το βιβλίο του «Συμπόσιο ή περί μέθης» αναφέρει, ότι κάποιος ιεροφάντης του είχε πει, πως το σύκο προσφέρεται στους Θεούς, ότι συνοδεύει κάθε θυσία στο βωμό και ότι είναι το καλύτερο λιβάρι για θυμίαμα.

ΚΑΡΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΒΔΟΜΗ

Τα Κάρνεια και η Εβδομή ήταν γιορτές της Σπάρτης προς τιμή του Απόλλωνος. Συγκεκριμένα, τα Κάρνεια γιορτάζονταν ανά τετραετία προς τιμή του Καρνείου Απόλλωνος. Διαρκούσαν εννέα μέρες, από την 7^η ως 15^η του μηνός Καρνείου και ήταν πολεμικού χαρακτήρος. Αρχικά ο Κάρνειος λατρεύτηκε ως Θεός προστάτης της γονιμότητας και της συγκομιδής των καρπών, αλλά αργότερα ταυτίστηκε με τον Απόλλωνα.

Οι θυσίες γίνονταν από τον ιερέα που λεγόταν «Αγήτης» και τον βοηθούσαν στο έργο του οι λεγόμενοι «Καρνεάτες», οι οποίοι ήταν άγαμοι, εκλέγονταν με κλήρο και ήταν απαγορευμένο σ' αυτούς να παντρευτούν μέσα στην επόμενη τετραετία. Οι «καρνεάτες» έμεναν κατά τη διάρκεια της γιορτής σε σκηνές έξω από τη πόλη. Μέσα σ' αυτές μετείχαν στη γιορτή, συντρώγοντας οι εννέα Καρνεάτες, τρεις ανά κάθε σκηνή. Αυτό το μέρος της γιορτής λεγόταν «επισκήνια» και οι Καρνεάτες ήταν υποχρεωμένοι να υπακούουν σε όλα τα προστάγματα του Κήρυκος. Από το 676 της αρχαίας χρονολόγησης η γιορτή απέκτησε ιδιαίτερη λαμπρότητα και εμπλουτίστηκε με μουσικούς αγώνες και απαγγελία των ωδών του Τερπάνδρου.

Τα Κάρνεια εκτός από τη Σπάρτη γιορτάζονταν επίσης στη Σικυώνα, τη Μεσσήνη, τη Θήρα και την Κυρήνη.

Η Εβδομή ετελείτο την 7^η εκάστου μηνός προς τιμή του Απόλλωνος Εβδομαγέτου επειδή ο αριθμός επτά είναι ο ιερός αριθμός του Θεού. Η γιορτή περιελάμβανε θυσίες και πομπή στην οποία ηγούντο επτά νέοι και επτά νέες.

ΚΙΣΣΟΤΟΜΟΙ

Οι Κισσοτόμοι ήταν γιορτή των Φλιασίων της Αργολίδος προς τιμή της πανάρχαιας Θεάς Δίας, η οποία αργότερα ονομάστηκε Γανυμήδα και τελικά ταυτίστηκε με την Ήβην. Η γιορτή ετελείτο κάθε χρόνο στο ιερό της Θεάς που βρισκόταν μέσα σε άλσος, στην ακρόπολη της Φλιούντος.

Η γιορτή αυτή διαρκούσε μερικές μέρες που ονομάζονταν «Κισσοτόμοι ημέραι», επειδή κατά τη διάρκεια τους οι θρησκευτές έκοβαν κισσό και έπλεκαν στεφάνια.

Ήταν η μεγαλύτερη γιορτή των Φλιασίων, ειδικά γιορτή των ικετών, όπου οι δούλοι και οι δεσμώτες εύρισκαν προστασία κοντά στη Θεά.

ΚΟΜΥΡΙΑ

Κόμυρος ήταν ένα από τα επίθετα του Διός στην Αλικαρνασσό. Αρχικά ο Κόμυρος ήταν τοπική θεότης των Καρών που λατρευόταν στα Κόμυρα, στο Κομύριο Ιερό και αργότερα ταυτίστηκε με το Δία. Προς τιμή του Κομύρου ετελείτο γιορτή με το όνομα Κομύρια, ενώ υπήρχε και μήνας με το όνομα Κομύριος.

Η γιορτή ετελείτο στη Στρατονικεία στα Πανάμαρα, όπου υπήρχε Ναός του Πανάμαρου Διός. Επίσης υπήρχε άλλη μια γιορτή με το ίδιο όνομα και περιλάμβανε πομπή με το ξόανο του Διός και Μυστήρια. Η πρώτη γιορτή διαρκούσε δέκα μέρες, ενώ η δεύτερη δύο μέρες.

ΚΟΡΑΓΙΑ ΚΑΙ ΚΟΡΕΙΑ

Τα Κοράγια και Κόρεια ήταν γιορτές προς τιμή της Δήμητρος και της Περσεφόνης. Τα Κοράγια γιορτάζονταν στη Μαντινεία μέσα στο «Κοράγιο» το οποίο αποτελούσε ιδιαίτερο τμήμα του ναού της Δήμητρος και της Περσεφόνης στην περιοχή. Η γιορτή ετελείτο από ιδιαίτερα σωματεία ιερέων και ιερειών που ονομάζονταν «Κοραγοί».

Η γιορτή περιλάμβανε θρησκευτικές πομπές, οι οποίες σχετίζονταν με τον προσφερόμενο πέπλο προς τη Θεά. Στο ίδιο διαμέρισμα του Ναού υπήρχε άσβεστο πυρ και φλεγόταν από Κοραγούς Εστιάδες.

Τα Κοράγια τελούσαν την 30^η εκάστου μηνός πάντα μέσα στο «Κοράγιο», που τις άλλες μέρες του μηνός έμενε κλειστό.

Τα Κόρεια γιορτάζονταν στην Αρκαδία, την Αλεξάνδρεια και τις Συρακούσες, όπου πανηγυρίζονταν την 14^η Πανάμου και ήταν αντίστοιχα με τα Ελευσίνια Μυστήρια της Αττικής. Κατά τη διάρκεια της γιορτής, γινόταν αναπαράσταση της αρπαγής της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα και ονομαζόταν «καταγωγή της Κόρης».

ΚΡΟΝΙΑ

Τα Κρόνια ήταν γιορτή προς τιμή του Κρόνου τη νύκτα της Εαρινής Ισημερίας, από τους ιερείς του που ονομάζονταν «Βασιλείς» στην Ολυμπία. Η γιορτή γινόταν μέσα στο «Κρόνιον» Ιερό και ακολουθούσε στη κορυφή του «Λόφου του Κρόνου» μεγαλοπρεπέστατη θυσία. Κρόνια γιορτάζονταν και στην Αθήνα την 12^η του μηνός Εκατομβαιώνος με κοινές ευχαριστήριες θυσίες στον Κρόνο και την Ρέα για το τέλος της συγκομιδής.

Άλλες περιοχές που λάτρευαν τον Κρόνο ήταν η Χαιρώνεια, το Πήλιο, η Θήβα, η Αρκαδία, οι Μικρασιατικές ακτές και τα νησιά του Αιγαίου.

ΛΑΓΥΝΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΛΗΝΑΙΑ

Τα Λαγυνοφόρια και τα Λήνιαια ήταν γιορτές του Διονυσιακού κύκλου.

Τα Λαγυνοφόρια γιορτάζονταν στην Αλεξάνδρεια και θεσμοθετήθηκαν από τον Πτολεμαίο Διόνυσο. Η γιορτή περιελάμβανε συμπόσιο, στο οποίο οι πανηγυριστές έφεραν το φαγητό τους και μία υδρία με κρασί, ενώ μετά το τέλος του συμποσίου εξέρχονταν στους δρόμους.

Τα Λήναια γιορτάζονταν στην Αθήνα από την 8^η ως την 12^η του μηνός Γαμηλιώνος στο Ναό του Ληναίου Διονύσου, που βρισκόταν κοντά στο Διονυσιακό Θέατρο. Τα Λήναια περιελάμβαναν πομπή και αγώνες τραγωδών και κωμωδών. Η πομπή κατέληγε στο Λήναιο και εκεί θυσίαζαν τράγο, ενώ χορός μαινάδων γύρω απ' το βωμό έψαλλε διθυραμβικές ωδές στο Θεό, αρχίζοντας με την προσφώνηση «Σεμέλι Ίακχε Πλουτοδότα».

ΛΕΡΝΑΙΑ ΚΑΙ ΜΕΙΖΩΝ ΤΕΛΕΤΗ

Τα Λέρναια και η Μείζων τελετή ήταν γιορτές προς τιμή της Δήμητρος.

Τα Λέρναια ήταν γιορτή των Αργείων στη Λέρνη προς τιμή της «Λερναίας» Δήμητρος στο ιερό άλσος που βρισκόταν κοντά στην πηγή του Αμφιαράου και κοντά στο χάσμα, όπου κατά την Πελοποννησιακή παράδοση, εξαφανίστηκε ο Πλούτων όταν άρπαξε την Περσεφόνη.

Η γιορτή περιελάμβανε μυστήρια και επειδή ετιμάτο και ο Διόνυσος, γινόταν χρήση φαλλικών συμβόλων, ενώ μετείχαν και θυιάδες με θυρσούς. Το πυρ για τις ιεροτελεστίες φερόταν απ' τους Αργείους από το Ιερό της Πυρωνείας Αρτέμιδος, που βρισκόταν στο όρος Κράθις.

Οι θρησκευτές ξεκινούσαν το βράδυ από την Αλκυονία λίμνη κρατώντας θυρσούς και προχωρούσαν σαλπίζοντας και καλώντας τον Διόνυσο. Μετά θυσίαζαν κριό προς τιμή του Πυλαόχου Άδου και έριχναν τα τεμαχισμένα μέλη του στο χάσμα όπου αυτός είχε εξαφανιστεί μαζί με την Κόρη.

Η Μείζων τελετή γινόταν προς τιμή της Κιδαρίας Δήμητρος. Στη γιορτή αυτή ο Ιερέυς έπαιρνε από το Ναό της Θεάς την προσωπίδα της, την φορούσε και εκπροσωπώντας την, κτυπούσε με τη ράβδο του το έδαφος, αποσκοπώντας στη γονιμοποίηση της γης. (Σύμφωνα με το Θεουργικό αξίωμα «όπως επάνω, έτσι και κάτω», ο Ιερέυς φορούσε την προσωπίδα της Θεάς και κατά ένα θεουργικό τρόπο αφού εκφωνούσε τους αρμόδιους επικλητικούς λόγους προς τη Θεά, μετουσιωνόταν στην ίδια τη Θεά και γονιμοποιούσε τη γη με το κτύπημα της ράβδου. Το αποτέλεσμα ερχόταν εν καιρώ αφού σύμφωνα με τις αρχές της θεουργίας, αν λειτουργήσουμε με κάποιο συγκεκριμένο μιμητικό τρόπο σε κάποιο σύμβολο του αντικείμενου που θέλουμε να επηρεάσουμε, οι Κοσμικές δυνάμεις επιδρούν πάνω στο αντικείμενο που μας ενδιαφέρει, παρασυρόμενες από το ότι ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ).

ΛΙΚΝΙΤΗΣ

Ο Λικνίτης ήταν Δελφική γιορτή τελουμένη ανά οκταετία, προς τιμή του Διονύσου Λικνίτου. Στη γιορτή αυτή πανηγυριζόταν η γέννηση του Θεού και οι Βάκχες έρχονταν στους Δελφούς, ενώνονταν με τις τοπικές ιέρειες του Διονύσου, τις λεγόμενες Θυιάδες, και ανέβαιναν στη κορυφή του Παρνασσού για να τελέσουν τα Ιερά του Μυστήρια.

ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΜΠΑΙΑ

Τα Μαιμακτήρια και τα Πομπαία ήταν γιορτές προς τιμή του Διός Μαιμάκτου και του Διός Μειλιχίου το μήνα Μαιμακτηριώνα στην Αθήνα.

Ο Δίας Μαίμακτος είναι ο ενθουσιώδης και ταρακτικός, που ταραάζει τον ουρανό και προαναγγέλει την έναρξη του χειμώνα. Τα Μαιμακτήρια περιελάμβαναν δεήσεις προς τον Νεφελεγέρετη και Ερίγδουπο Δία, για να γίνει μειλίχιος το χειμώνα. Επίσης η γιορτή περιελάμβανε χορούς ανδρών στο θέατρο, που ήταν μεταμφιεσμένοι σε Βάκχες, Νύμφες και Ώρες, ντυμένοι βαριά και με πέπλους, πανηγυρίζοντας την έναρξη του χειμώνα.

Τα Πομπαία ήταν καθαρτήρια γιορτή για την καλή σπορά, με περιφορά του Κηρυκείου (πομπού) και του «Διός Κωδίου», το οποίο ήταν δέρμα θυσιαζομένου μαύρου κριού στο Μειλίχιο Δία, πάνω στο οποίο γίνονταν ατομικοί ή ομαδικοί καθαρμοί, ενώ συγχρόνως περιφερόταν για να μαζέψει κάθε είδους μίasma και πεταγόταν μακρυνά.

NEMEA

Τα Νέμεα, ήταν πανελλήνιος γιορτή προς τιμή του Διός στην κοιλάδα της Νεμέας, που βρισκόταν μεταξύ των πεδιάδων των Κλεωνών και του Φλιούντος.

Σύμφωνα με την παράδοση, η περιοχή αυτή επιλέχτηκε ως τόπος εορτασμού των Νεμέων από τον Αργείο βασιλιά Άδραστο, επειδή στο σημείο εκείνο κατά τη διάρκεια της εκστρατείας των Επτά επί Θήβαις, συνάντησε τη βασίλισσα της Λήμνου Υψιπύλη με το γιο της Οφέλτη, γιο του ιερέως της Νεμέας Λυκούργου, και οδηγήθησαν από αυτόν σε γειτονική πηγή επειδή διψούσαν. Ένα φίδι όμως δάγκωσε τον Οφέλτη και πέθανε.

Οι Αργείοι αρχηγοί ίδρυσαν τα Νέμεα προς τιμή του. Σύμφωνα με άλλη εκδοχή τα Νέμεα ιδρύθηκαν από τον Ηρακλή σε ανάμνηση της νίκης του κατά του λέοντος της Νεμέας.

Τα Νέμεα γιορτάζονταν κάθε δύο χρόνια, το δεύτερο και τέταρτο έτος εκάστης Ολυμπιάδος, το μήνα Εκατομβαιώνα. Οι αγώνες διεξάγονταν εντός του ιερού χώρου του Ναού του Νεμείου Διός όπου υπήρχε ιππόδρομος και στάδιο.

Οι αγώνες διαρκούσαν πολλές ημέρες και – όπως σε όλες τις πανελλήνιες εορτές – επικρατούσε εκκεχειρία. Μετά τη θυσία στο Νεμείο Δία, άρχιζαν τα γυμνικά και ιππικά αγωνίσματα, τα οποία ήταν στάδιο, δόλιχος, δρόμος ίππειος, δρόμος οπλιτών, πάλη, πυγμή, παγκράτιο, πένταθλο, άρμα. Για τους γυμνικούς αγώνες υπήρχαν τρεις κατηγορίες αθλητών, παιδιά, έφηβοι και άνδρες. Επίσης η γιορτή ήταν εμπλουτισμένη με αγώνες μουσικούς και δραματικούς, ενώ το έπαθλο των νικητών ήταν στεφάνι από χλωρό σέλινο.

Αρχικά αγωνοθέτες των Νεμέων ήταν οι Κλεωνείς, επειδή ο τόπος εκείνος ανήκε στη δικαιοδοσία των Κλεωνών. Αργότερα όμως, από το 460 της αρχαίας χρονολόγησης ανέλαβαν τη διεξαγωγή της γιορτής οι Αργείοι.

Νέμεα επίσης διεξάγονταν στα Μέγαρα, στην Αίτνα της Σικελίας και στην Αγχιάλο της Θράκης.

- Τα Νέμεα, μετά από δύο χιλιάδες χρόνια απουσίας τους μετά τα διατάγματα των χριστιανών Παπαντοκρατόρων του Βυζαντίου, έδωσαν το τελειωτικό ράπισμα σε όλους όσους ισχυρίζονται χαιρέκακα ότι ο ελληνικός κόσμος είναι ανεπίστρεπτο παρελθόν. Μετά την πρωτοβουλία των κατοίκων της Νεμέας και την οικονομική συνεισφορά ελληνοστόν της Ευρώπης, τα Νέμεα αναβίωσαν με όλη τους την μεγαλοπρέπεια τη 1^η

Ιουνίου του 1996. Η συμμετοχή ήταν πολύ μεγάλη. Ενώ οι ύμνοι προς τιμή του Νεμίου Διός και της Γης, οι αρχαίες φορεσιές των αθλητών και το έπαθλο του κοτίνου άφησε σε όλους την εντύπωση ότι η γιορτή δεν είχε ένα χαζοχαρούμενο φολκλορικό και λαογραφικό χαρακτήρα, αλλά ότι ήταν μια ΣΟΒΑΡΗ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΝ ΕΙΘΟΤΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΖΟΜΕΝΩΝ αυτού του τόπου. Εάν μαζί με τα Νέμεα εντάξουμε στα ίδια πλαίσια και την αναβίωση του Παγκρατίου που σύντομα θα γίνει Ολυμπιακό άθλημα, καθώς επίσης και την αναβίωση των Παναθηναίων στο Νασβιλ της Αμερικής από τον «Ορφικό θίασο» του Shawn Eyer και άλλων παγανιστικών ομάδων και ατόμων, τότε οι οίωνοί είναι σαφείς. ΣΑΦΕΣΤΑΤΟΙ!

ΟΛΥΜΠΙΑ

Τα Ολύμπια ήταν η δημοφιλέστερη γιορτή των πανελλήνων με κέντρο την Ολυμπία. Εκτός όμως από αυτή τη γιορτή, από το έτος 556 της αρχαίας χρονολόγησης, άρχισαν να γιορτάζονται Ολύμπια και σε άλλες πόλεις, ενώ από το έτος 516 γιορτάζονταν Ολύμπια και απ' τους Έλληνες της Ιωνίας και της Σικελίας.

Έτσι λοιπόν έχουμε Ολύμπια στην Αθήνα, τα οποία ιδρύθηκαν από τον Πεισίστρατο με την ευκαιρία της θεμελίωσης του Ναού του Ολυμπίου Διός, το λεγόμενο Ολυμπεϊόν, στις όχθες του Ιλισσού το 530 της αρχαίας χρονολόγησης. Τα Ολύμπια γιορτάζονταν την 19^η του μηνός Μουνυχιώνος στο περίβολο του Ναού.

Ολύμπια γιορτάζονταν και στις Αιγαίς της Μακεδονίας, τα οποία ιδρύθηκαν από τον Αλέξανδρο το 335 της αρχαίας χρονολόγησης, προς τιμή του Διός και των Μουσών. Η γιορτή περιελάμβανε γυμνικούς, ιππικούς και μουσικούς αγώνες.

Στους μεταχριστιανικούς χρόνους υπήρχαν Ολύμπια στη Βέροια και ιδρύθηκαν από το Γόρδιο τον Ευσεβή το 242. Επίσης στην Έφεσο, στη Νίκαια της Βιθυνίας, στη Νικόπολη της Ηπείρου, στην Αντιόχεια της Συρίας που θεσπίστηκαν το έτος 45 και διαρκούσαν 45 μέρες κατά το μήνα Πάνεμο και Λώον (Ιούλιο-Αύγουστο), στη Σμύρνη και στη Τεγέα, στην Τύρο δε κάθε πενταετία, προς τιμή του Ηρακλέους και στην Αλεξάνδρεια από το έτος 176 προς τιμή του Μάρκου Αυρηλίου, ο οποίος έφερε τον τίτλο Ολύμπιος!!!

Οι λεγόμενοι Ολυμπιακοί αγώνες σύμφωνα με την παράδοση, καθιερώθηκαν από τους Ιδαίους Δακτύλους της Κρήτης, σύμφωνα δε με άλλη παράδοση από τον βασιλιά της Ήλιδος, τον Αέθλιο. Ενώ κατά μια Τρίτη παράδοση όταν ο Πέλοψ νίκησε σε αρματοδρομία τον βασιλιά της Πίσης Οινόμαο, και πήρε ως έπαθλο την κόρη του, η οποία ίδρυσε προς τιμή της Ήρας αγώνα δρόμου παρθένων.

Τα Ολύμπια γιορτάζονταν κάθε τετραετία το μήνα Απολλώνιο από την 10^η ως την 16^η. Η πρώτη και τελευταία μέρα των γιορτών ήταν αφιερωμένη αποκλειστικά στις Θυσίες και τις ιεροπραξίες. Την προτεραία της ενάρξεως των αγώνων, γινόταν η επίσημη τελετή της ορκωμοσίας των αθλητών μαζί με τους γονείς και τους γυμναστές τους, μπροστά στο άγαλμα του Ορκίου Διός. Αφού θυσίαζαν έναν αγριόχοιρο, μπροστά στα αιματοβαμμένα κρέατα, ορκίζονταν ότι δεν θα μεταχειρίζοντο τεχνάσματα για τη νίκη και ότι θα συμμορφώνονταν προς τους κανονισμούς. Η έναρξη των αγώνων γινόταν μόλις οι Ελλανοδικές, που ήταν ντυμένοι με πορφύρα και εστεμμένοι με δάφνη, ελάμβαναν τη θέση τους.

Το πρόγραμμα των Ολυμπίων είχε ως εξής :

10^η – θυσίες βοδιών, όρκοι των αθλητών και των Ελλανοδικών, σπονδές στον τάφο του Πέλοπος.

11^η – Αγωνίσματα : στάδιον, δίαυλος, δόλιχος.

12^η – Πένταθλον, στεφανηφορία και θυσίες εκ μέρους των αθλητών.

13^η – Πάλη , πυγμαχία, παγκράτιο

14^η – Στάδιο παιδών, πάλη παιδών, πυγμαχία παιδών, οπλίτης.

15^η – Τέθριππον, κέλης, απήνη, κάλλη, συνωρίς, τέθριππον πωλικόν, συνωρίς πωλική, κέλης πωλικός, στεφανηφορία και θυσίες εκ μέρους των νικητών των τριών τελευταίων ημερών.

16^η – Πομπή και παρέλαση. Εκάτομβη στο βωμό του Ολυμπίου Διός προς τιμή όλων των Ολυμπίων Θεών στο Πρυτανείο.

Στην τελευταία μέρα, η οποία έκλεινε τα Ολύμπια, την επίσημη πομπή αποτελούσαν οι Ολυμπιονίκες, οι Ελλανοδίκες, οι θεωροί των άλλων πόλεων και το πλήθος των θεατών. Οι θυσίες γίνονταν στο βωμό του Ολυμπίου Διός, τα εναγίσματα στους βωμούς των άλλων Ιερών προς τιμή των ηρώων, ενώ σε όλες αυτές τις ιεροπραξίες προΐστατο η ιέρεια της Δήμητρος.

ΟΜΟΛΩΙΑ, ΧΘΟΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΗΡΟΣΙΑ

Οι τρεις αυτές γιορτές ανήκουν στο κύκλο εορτών προς τιμή της Δήμητρας, με τόπους τελέσεως τη Θήβα, την Ερμιόνη και την Αθήνα αντίστοιχα.

Τα Θηβαϊκά Ομολώια γιορτάζονταν το μήνα Ομολώιο προς τιμή της Δήμητρος Ομολώιας και του Δία Ομολώιου και στηρίζονται στην εξής παράδοση : Κάποτε η θηβαία μάντις Ομολώια, πήγε στους Δελφούς για να ρωτήσει το μαντείο σχετικά με κάποια συμφορά που είχε συμβεί στη Θήβα. Το μαντείο απάντησε να ιδρύσουν οι θηβαίοι ιδιαίτερη λατρεία της Δήμητρος και του Δία. Η λατρεία αυτή έλαβε το όνομά της από την Ομολώια.

Τα Χθόνια ήταν θερινή γιορτή προς τιμή της Χθόνιας Δήμητρος. Κατά τη διάρκεια της κάτοικι της Ερμιονίδας στεφανωμένοι με κοσμοσάνταλο πήγαιναν εν πομπή στο Ναό της Θεάς, στο ιερό της οποίας τέσσερεις αγελάδες τη μία μετά την άλλη. Στο σηκό του Ναού βρισκόταν τα λατρευτικά αγάλματα της Δήμητρος και της Αθηνάς, ενώ στον περίβολο, βρίσκονταν τα αγάλματα των ιερειών που είχαν πεθάνει.

Τέλος τα αθηναϊκά Προηρόσια γιορτάζονταν την 5^η του μηνός Πυανεσιώνος και περιελάμβαναν θυσίες βοδιών στη Δήμητρα και την Περσεφόνη για εξασφάλιση ευφορίας της γης πριν από το οργωμά της.

ΟΞΥΘΥΜΙΑ

Τα Οξύθυμια ήταν οικιακοί καθαρμοί στο όνομα της Εκάτης. Οι θρησκευτές σκούπιζαν τις οικίες τους και εξάγνιζαν τον αέρα τους με θυμιάματα. Στη συνέχεια μάζευαν τα απορρίματα σε ειδικό πήλινο δοχείο («καθάρματα» εκ της κάθαρσης). Οι θρησκευτές μετέφεραν τα «καθάρματα» σε ένα σταυροδρόμι και τα πετούσαν με την πλάτη γυρισμένη προς αυτά, έτσι ώστε τα μιάσματα και οι αρνητικές ενέργειες να παραδίνονται στην φύλαξη της Θεάς.

ΟΣΧΟΦΟΡΙΑ

Τα Οσχοφόρια γιορτάζονταν την 8^η του μηνός Πυανεσιώνος προς τιμή του Διονύσου και της Αριάδνης. Το όνομα της γιορτής οφείλεται στο ότι κατά τη

γιορτή δύο νέοι, που ονομάζονταν «οσχοφόροι», έχοντας στη ζωή και τους δύο γονείς, φορούσαν γυναικεία ρούχα και κρατούσαν όσχους, δηλαδή κλάδους αμπέλου γεμάτους από σταφύλια. Οι νέοι αυτοί προηγούντο της πομπής που ξεκινούσε απ' το Ναό του Διονύσου και κατέληγε στο Ναό της Αθηνάς Σκιράδος που βρισκόταν στο Φάληρο. Η πομπή αποτελείτο από νέους που κρατούσαν όσχους και από χορό που τραγουδούσε οσχοφορικούς ύμνους και χόρευαν ανάλογους χορούς, καθώς και από γυναίκες, που ονομάζονταν «Δειπνοφόροι», επειδή ως εκπρόσωποι των μητέρων των οσχοφόρων κοριτσιών έφεραν χάριν αυτών δείπνα, που αποτελούνταν από προϊόντα της γης.

Κατά την προσφορά των θυσιών, οι θρησκευτές στεφάνωναν το Κηρύκειο του Κήρυκος και φώναζαν «εμελεύ, ιού, ιού». Η γιορτή ήταν εμπλουτισμένη και με αγώνες δρόμου μεταξύ εφήβων, όπου έτρεχαν οσχοφούντες απ' το Ναό του Διονύσου μέχρι το Ναό της Αθηνάς Σκιράδος. Ο Νικητής κέρδιζε κύλικα που λεγόταν «πενταπλόα» και περιείχε κρασί, μέλι, άλφιτα και λάδι.

Σύμφωνα με την παράδοση τη γιορτή αυτή την καθιέρωσε ο Θησεύς σε ανάμνηση της νίκης του κατά του Μινώταυρου.

ΠΑΜΒΟΙΩΤΙΑ, ΠΡΟΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

Τα Παμβοιώτια, τα Προχαριστήρια και τα Συνοίκια ήταν γιορτές προς τιμή της Αθηνάς.

Τα Παμβοιώτια γιορτάζονταν στην κορώνεια προς τιμή της Ιτωνίας Αθηνάς και ήταν κοινή γιορτή για όλες τις Βοιωτίας πόλεις. Η γιορτή είχε ως μήνα τελέσεως τον Παμβοιώτιο και κατά την διάρκεια της αναστέλλονταν οι τυχόν πολεμικές συγκρούσεις μεταξύ των Βοιωτών.

Τα Προχαριστήρια γιορτάζονταν στη Αθήνα το μήνα Ελαφηβολιών, όπου πανηγυρίζονταν ο ερχομός της άνοιξης.

Τέλος, τα Συνοίκια γιορτάζονταν την 16^η του μηνός Εκατομβαιώνος επίσης στην Αθήνα, προς τιμή της πολιούχου Αθηνάς Παλλάδος, σε ανάμνηση της ένωσης των Αθηναίων και της δημιουργίας της πόλης τους από τον Θησέα. Η γιορτή περιελάμβανε θυσία προς την Αθηνά και σπονδές προς την Θεά Ειρήνη.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Τα Παναθήναια ήταν η μεγαλύτερη γιορτή των Αθηνών προς τιμή της πολιούχου Παλλάδος Αθηνάς. Τα Παναθήναια χωρίζονταν σε Μικρά και σε Μεγάλα. Τα Μικρά γιορτάζονταν κάθε χρόνο και τα Μεγάλα κάθε τέσσερα χρόνια.

Η γιορτή ανάγεται στον ήρωα των Αθηνών Εριχθόνιο, ο οποίος, αφού έστησε στην Ακρόπολη ξόανο της Θεάς, ίδρυσε αγώνες, οι οποίοι ονομάστηκαν «Αθήναια». Οι εορταστικοί αυτοί τοπικοί αγώνες έγιναν κοινοί για όλη την Αττική επί των ημερών του Θησέως, με την υπαγωγή των συνοικισμών και Δήμων της Αττικής στο άστυ των Αθηνών, οπότε και ονομάστηκαν «Παναθήναια» ως γιορτή της ενοποιήσεως των συνοικισμών και προς τιμή της νίκης της Αθηνάς κατά των Γυγάντων.

Στην αρχή η γιορτή γινόταν κάθε χρόνο. Επί Πεισιστράτου όμως θεσπίστηκε να γίνεται κάθε τετραετία, με τάση να γίνει πανελλήνιος, αντί του μέχρι τότε καθαρά τοπικιστικού χαρακτήρος. Αργότερα επί Περικλέους, απόκτησε

μεγαλύτερη αίγλη και θεσπίστηκαν ψηφίσματα συμμετοχής των συμμάχων των Αθηναίων στη Μεγάλη θυσία των Παναθηναίων.

Οι Παναθηναϊκοί αγώνες περιελάμβαναν αγώνες μουσικούς, γυμνικούς, ιππικούς, πυρρίχης, ευανδρίας, λαμπαδηδρομίας, παννυχίδος και «νεών αμίλλης». Ο μουσικός αγών διεξαγόταν στο Ωδείο του Περικλέους, στη νοτιοανατολική κλιτύ της Ακροπόλεως, κοντά στο θέατρο του Διονύσου και έπαιρναν μέρος οι ραψωδοί που απήγγειλαν τα Ομηρικά Έπη και οι μουσικοί που τραγουδούσαν με τη συνοδεία κιθαρωδών και αυλωδών, λυρικά τραγούδια. Επίσης διεξάγονταν αγώνες μεταξύ κιθαρωδών και αυλωδών. Στους νικητές έκαστου αγωνίσματος, έδιναν χρηματικό βραβείο και στον πρώτο μεταξύ των νικητών, στεφάνι.

Οι γυμνικοί αγώνες διεξάγονταν στο Παναθηναϊκό Στάδιο, στην αριστερή όχθη του Ιλισσού. Διαρκούσαν δύο μέρες και περιελάμβαναν δρόμο, πάλη, παγκράτιο και πένταθλο. Έπαιρναν μέρος τρεις κατηγορίες αθλητών : παιδιά, έφηβοι και άνδρες. Τα παιδιά αγωνίζονταν στο δόλιχο, το στάδιο, το δίαυλο, την πάλη, την πυγμή και παγκράτιο. Οι άνδρες στο δόλιχο, το στάδιο, τον δίαυλο, τον ίππιο, το πένταθλο, την πάλη, την πυγμή, το παγκράτιο και τον οπλίτη.

Οι νικητές των αγώνων έπαιρναν ως έπαθλο «παναθηναϊκούς αμφορείς» γεμάτους λάδι. Οι παναθηναϊκοί αμφορείς είχαν στη κοιλιά τους την εικόνα της Αθηνάς Ορθίας και γύρω από αυτή την επιγραφή «των Αθήνηθεν άθλων» και από την άλλη παράσταση σκηνης γυμνικού αγωνίσματος.

Ο ιππικός αγών διεξαγόταν στον ιππόδρομο των Αθηνών, ο οποίος βρισκόταν στη θέση «Εχελίδα», κοντά στον Πειραιά και ήταν χώρος οκτώ σταδίων. Οι ιππικοί αγώνες αποτελούνταν από αγώνες ίππων με αναβάτη ή αρματοδρομίες.

Οι ιππικοί αγώνες διαρκούσαν δύο μέρες :

Την πρώτη μέρα διεξάγονταν :

α) αγών «εκ των πολιτών» : δύο διαγωνίσματα του αποβάτου και τέσσερις δρόμοι με το άρμα.

β) αγών «εκ των φυλάρχων» : τρεις δρόμοι.

γ) αγών «εκ των ιππίων» : τρεις δρόμοι.

Την δεύτερη μέρα διεξάγονταν :

«αγών εκ πάντων» και «αγών εκ των πολιτών» με άρματα μάχης και παρελάσεως. Σε αυτούς τους ιππικούς αγώνες μπορούσαν να πάρουν μέρος όλοι οι Έλληνες, αλλά και ξένοι.

Η γιορτή περιελάμβανε επίσης και τον χορό «Πυρρίχη», ο οποίος ήταν χορός με όπλα, σε ανάμνηση του ότι η πάνοπλος Θεά Αθηνά χόρεψε μετά τη νίκη της εναντίον των γιγάντων. Ο χορός εκτελείτο και από τις τρεις κατηγορίες αθλητών (παιδιά, έφηβοι και άνδρες). Ο νικητής χορός έπαιρνε ως έπαθλο ένα βόδι. Οι χορευτές του κάθε χορού ήταν 24, ανά 12 σε δύο ημισφαίρια, γυμνοί, μόνο με περικεφαλαία και ασπίδα.

Επίσης από τις δέκα φυλές των Αθηνών, έπαιρναν μέρος σε αγώνα ευανδρία οι αντιπροσωπευτικότεροι σε σφρίγος και ωραίο ανάστημα άνδρες. Η νικήτρια ομάδα έπαιρνε ως έπαθλο ένα βόδι και ασπίδες. Στο διαγωνισμό ευανδρίας, υπαγόταν και ο αγών θαλλοφόρων, όπου κάθε φυλή παρουσίαζε τους θαλερώτερους γέροντες, οι οποίοι μετά την ανάδειξη τους ως νικητών, κρατώντας κλάδους ελιάς, έπαιρναν μέρος και στη μεγάλη πομπή των Παναθηναίων.

Η λαμπαδηδρομία ήταν δρόμος ανδρών που κρατούσαν αναμμένες λαμπάδες. Την επιμέλεια της λαμπαδηδρομίας αναλάμβαναν οι φυλές και ως βραβείο

έπαιρναν «νικητήριο» η φυλή και «άθλον» ο νικητής. Η λαμπαδηδρομία ήταν αγώνισμα μεταφοράς πυρσού, ο οποίος προερχόταν από το τελετουργικό άναμα της πυράς βωμού και από την πομπή μεταφοράς του φωτός για την τέλεση θυσιών. Στα Παναθήναια έτρεχαν δέκα ομάδες λαμπαδηδρόμων, τοποθετημένοι κατά διαστήματα, μεταβιβάζοντας τη λαμπάδα ο ένας στον άλλο και επιδίωκαν να φέρουν πρώτοι τη φλόγα στο βωμό χωρίς να σβήσει η λαμπάδα. Το έπαθλο ήταν κοινό για την νικήτρια ομάδα.

Οι λαμπαδηδρομίες μπορούσαν επίσης να γίνουν νύκτα ή οι λαμπαδηδρόμοι να ήταν έφιπποι. Η λαμπαδηδρομία των Παναθηναίων, γινόταν την εσπέρα της 27^{ης} Εκατομβαιώνος και οι αγωνιστές ξεκινούσαν απ' το βωμό του Προμηθέως που βρισκόταν στην Ακαδημία και τερμάτιζαν στη πόλη των Αθηνών. Επίσης τη νύχτα της 27^{ης} προς την 28^η του μηνός διεξαγόταν η «πανυχίς», που ήταν παιάνας προς τιμή της Θεάς, από χορωδία παρθένων της Αθήνας.

Τέλος τα αγωνίσματα έκλειναν με τη «Νεών άμιλλα» που ήταν διαγωνισμός πλοίων, ιστιοπλοϊκοί αγώνες και λεμβοδρομίες, οι οποίες γίνονταν την 29^η του μηνός, στην είσοδο του λιμένος Πειραιώς, στον τάφο του Θεμιστοκλέους.

Οι ιεροπραξίες των Παναθηναίων διεξάγονταν την 28^η του μηνός. Ο κύριος σκοπός του τελετουργικού τούτου μέρους, ήταν η επίσημη πομπή και η προσφορά του υφανθέντος πέπλου για την επένδυση του ξοάνου της Θεάς, καθώς επίσης και θυσίες και δεήσεις, προς έκφραση της ευγνωμοσύνης των Αθηναίων για την προστασία της πόλεως απ' τη Θεά. Η ύφανση του πέπλου γινόταν επί εννέα μήνες – από το μήνα Πυανεσιώνα – από ομάδα γυναικών. Η ομάδα αυτή περιελάμβανε την Ιέρεια της Θεάς, δύο από τις τέσσερις αρρηφόρους και από πολλές βοηθούς που λέγονταν «εργαστίνας».

Ο πέπλος δεν ήταν απλό κάλυμμα, αλλά μάλλινο φόρεμα κίτρινου χρώματος, κοσμημένο με χρυσοκέντητες σκηνές, που απεικόνιζαν τη Θεά να αγωνίζεται δίπλα στο Δία, εναντίον των Γιγάντων. Η πομπή συγκεντρωνόταν στο «Λευκόριον», περιοχή μεταξύ του έξω και έσω Κεραμεικού, με την ανατολή του ηλίου. Την πομπή αποτελούσαν οι άρχοντες, οι στρατιωτικοί, οι ταμίες του Ναού της Θεάς, οι πομπείς που οδηγούσαν τα προς θυσία ζώα, οι κανηφόροι, δηλαδή κόρες που έφεραν στο κεφάλι τους ιερά κάνιστρα, οι υδροφόροι, οι διφροφόροι που μετέφεραν τα καθίσματα, οι θεωροί των άλλων πόλεων και οι θαλλοφόροι γέροντες που κρατούσαν κλάδους ελιάς.

Τοποθετούσαν τον πέπλο σε άρμα που είχε σχήμα πλοίου, το οποίο είχε ιστό, πάνω στον οποίο έδεναν τον πέπλο, ενώ το άρμα έσερναν άλογα. Η πομπή δια του διπύλου ερχόταν στο δρόμο που οδηγούσε στην αγορά, όπου οι ιππείς έκαναν παρέλαση και τιμούσαν τους εκεί βωμούς. Η πομπή έφτανε στο Ελευσίνιον, το ιερό όπου γινόταν η πρώτη μύηση των Ελευσινίων Μυστηρίων, το οποίο βρισκόταν δυτικά της εισόδου της Ακροπόλεως. Ακολουθώς πλησίαζε το πελασγικό τείχος και έφτανε στο χώρο προ των Προπυλαίων της Ακροπόλεως, χωρίς όμως το πλοίο –σχήμα άρμα- το οποίο αφηνόταν κοντά στον Άρειο Πάγο, και χωρίς τα άλογα. Μόλις γινόταν η άνοδος της πομπής στην Ακρόπολη, γινόταν και η παράδοση του πέπλου και ακολουθούσαν οι θυσίες. Η παράδοση του πέπλου γινόταν στην Ιέρεια της Αθηνάς Πολιάδος από τον ταμία του ιερού της Θεάς, οποίος περιστοιχιζόταν από ομάδα εργαστινών. Η παράδοση του πέπλου γινόταν μπροστά στο ξόανο της Θεάς μέσα στον Παρθενώνα.

Μετά την παράδοση άρχιζαν οι θυσίες των ζώων τα οποία έφερναν οι πομπείς, ενώ ζώα προς θυσία πρόσφεραν και οι θεωροί των άλλων πόλεων. Οι θυσίες προσφέρονταν πρώτα στην Αθηνά Υγεία και μετά στο βωμό της Αθηνάς Πολιάδος, ενώ ένα από τα ωραιότερα ζώα θυσιαζόταν στο βωμό της Απτέρου

Νίκης. Την ώρα που ψήνονταν τα ζώα, ο Κήρυξ ευχόταν υπέρ της σωτηρίας και υγείας της Αθήνας και των άλλων πόλεων. Μετά τη θυσία, τα κρέατα διανέμονταν στους πανηγυριστές.

Τέλος γίνονταν αγώνες ευανδρίας, ομαδικού χαρακτήρος, όπου απαγορευόταν η συμμετοχή ξένων. Οι έφηβοι έκαναν παρέλαση σε ομάδες και το έπαθλο – που ήταν ομαδικό – ήταν βόδι ή ασπίδες.

ΠΑΝΔΙΑ, ΠΕΛΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΣΙΑ

Τα Πάνδια, τα Πελώρια και τα Πληρόσια ήταν γιορτές προς τιμή του Διός.

Στα Πάνδια γιορτάζονταν στην Αθήνα το μήνα Ελαφηβολιώνος προς τιμή του Διός Πανδίου. Η ίδρυση της γιορτής, σύμφωνα με την παράδοση, αποδίδεται στον Πανδίονα, ο οποίος ήταν βασιλιάς της Αθήνας και αρχηγέτης της Πανδιονίδος φυλής.

Τα Πελώρια ήταν γιορτή των Θεσσαλών, προς τιμή του Πελωρίου Διός και σε ανάμνηση της διαρροής των λιμναζόντων νερών στα Τέμπη προς τον Πηνειό από σεισμό, με αποτέλεσμα να γίνει η περιοχή εύφορη. Η γιορτή περιελάμβανε συμπόσιο, όπου κάθονταν σε κοινά τραπέζια όλοι, οι πολίτες, οι δούλοι και οι ξένοι.

Τέλος τα Πληρόσια, γιορτάζονταν στην Αθήνα την 5^η του μηνός Ποσειδώνος και περιελάμβαναν θυσίες.

ΠΑΝΙΩΝΙΑ, ΠΟΣΕΙΔΕΑ, ΤΑΥΡΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑΥΡΟΚΑΘΑΡΨΙΑ

Αυτές οι τέσσερις γιορτές ήταν αφιερωμένες στον Ποσειδώνα.

Συγκεκριμένα τα Πανιώνια, ήταν Ιωνική γιορτή και τελούνταν στο Πανιώνιον της Πριήνης. Τα Πανιώνια ήταν γιορτή που περιελάμβανε θυσίες και θεσμοθετήθηκε από το Νειλέα, οικιστή της Μιλήτου, ενώ Πανιώνια γιορτάζονταν και στη Σμύρνη όπου η γιορτή περιελάμβανε και αγώνες.

Τα Αθηναϊκά Ποσειδεα γιορτάζονταν την 8^η του μηνός Ερμαίου και περιελάμβανε θυσίες ταύρων προς τιμή του Θεού.

Τα Ταύρεια ήταν γιορτή των Θεσσαλών την 8^η του μηνός Ερμαίου και περιελάμβανε θυσίες ταύρων προς τιμή του Θεού.

Τα Ταυροκαθάρψια γιορτάζονταν και αυτά στη Θεσσαλία προς τιμή του Θεού, ενώ ταυροκαθάρψια γιορτάζονταν και στη Σμύρνη, την Τίρυνθα και την Κρήτη. Στα Ταυροκαθάρψια στη Κρήτη τέσσερις άνδρες – και γυναίκες- κρατούσαν ξύλινα ρόπαλα και, τριγυρίζοντας τον ταύρο, ένας από αυτούς προσπαθούσε να ανέβει στη ράχη του ζώου και κρατώντας τα κέρατα του εκτελούσε διάφορες ακροβατικές ασκήσεις.

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

Τα Προμήθεια ήταν αθηναϊκή γιορτή προς τιμή του Προμηθέως, σε ανάμνηση της ευεργεσίας του προς την ανθρωπότητα και δείγμα ευγνωμοσύνης προς αυτόν. Κατά τη διάρκεια της γιορτής φερόταν άσβεστο πυρ από τον Κεραμεικό στην Ακρόπολη.

ΠΥΑΝΕΨΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΕΙΤΝΙΑ

Γιορτές προς τιμή του Απόλλωνος στην Αθήνα την 7^η των μηνών Πυανεψιώνος και Μεταγειτνιώνος αντίστοιχα.

Η ονομασία της γιορτής των Πυανεψίων προέρχεται από τη λέξη πύανος, δηλαδή Κύαμος, επειδή την ημέρα εκείνη οι θρησκευτές έτρωγαν κυάμους, όσπρια και λαχανικά, μέρος των οποίων πρόσφεραν στον Απόλλωνα.

Μετά ακολουθούσαν ευχαριστίες προς το Θεό για την αφθονία των καρπών. Η γιορτή συνεχιζόταν με την μεταφορά της «ειρεσιώνης», που ήταν κλάδος ελιάς, ο οποίος στολιζόταν με τους πρώτους εμφανιζόμενους φθινοπωρινούς καρπούς, εκτός του αχλαδιού και του μήλου. Ήταν σύμβολο ευφορίας και ήταν αφιερωμένο στην Αθηνά, τον Απόλλωνα και τις Ώρες.

Οι ιερείς κρεμούσαν την «ειρεσιώνη» στις θύρες των Ναών, για να ευχαριστήσουν τους Θεούς για τη γονιμότητα και για να τους παρακαλέσουν να είναι παρόμοια και στο επόμενο έτος. Η «ειρεσιώνη» προς τιμή της Αθηνάς, κατατίθετο στην Ακρόπολη και κοβόταν από τις Ιερές ελιές της Ακαδημίας κατά τα Παναθήναια και ανεβιβάζετο πανηγυρικός στη Ακρόπολη, ενώ συγχρόνως ψάλλονταν και ύμνοι. Επίσης περιφέρονταν στην πόλη «αμφιθαλείς», δηλαδή παιδιά που είχαν στη ζωή και τους δύο γονείς, τα οποία κρατούσαν «ειρεσιώνη» και την κρεμούσαν άνω της θύρας των οικιών τους, όπου και έμενε εκεί μέχρι την ίδια μέρα του νέου έτους οπότε, αφού τοποθετούσαν τη νέα, κατέβαζαν την παλιά και την έκαigan.

Τα Μεταγείτνια γιορτάζονταν προς τιμή του Απόλλωνος Μεταγειτνίου, που παραστέκει στις σχέσεις με τους γείτονες και στις μετοικεσίες.

ΠΥΘΙΑ

Τα Πύθια γιορτάζονταν από την 7^η ως την 11^η του μηνός Ηρακλείου προς τιμή του Πύθιου Απόλλωνος, στο ιερό που λεγόταν «Πυθώς», στους Δελφούς ανά πενταετία.

Η εκτέλεση των Πυθικών αγώνων άρχιζε και έληγε με διάφορες ιεροπραξίες. Αυτή της ενάρξεως ήταν επιβλητική και περιελάμβανε επίσημη πομπή που αποτελείτο από την Αμφικτυονία με τις ιερές θεωρίες της, από αντιπροσώπους των διαφόρων πόλεων και θρησκευτές και τέλος, από τα σφάγια που οδηγούντο για τη μεγάλη θυσία. Η πομπή μετέβαινε σε παράταξη, μέσω της Ιεράς Οδού, στον ναό του Απόλλωνος, στο βωμό του οποίου αναπέμπονταν δεήσεις και προσφέρονταν θυσίες.

Το πρόγραμμα των Πυθίων, περιελάμβανε μουσικό αγώνα κιθαρωδίας, ο οποίος ήταν επικολυρική ραψωδία που συνοδευόταν με κιθάρα. Το θέμα του ήταν η νίκη του Απόλλωνος κατά του Πύθωνος και ο υψίφωνος κιθαρωδός ήταν ντυμένος με μεγαλοπρέπεια. Ο μουσικός αγών περιελάμβανε ακόμη τον «αυλητικό», μουσική σύνθεση που εκτελείτο μόνο από αυλητή και την «αυλωδία», άσμα με τη συνοδεία αυλού.

Στην αυλωδία, μετείχαν ο τραγουδιστής (αυλωδός) και ο αυλητής, ενώ το θέμα ήταν πάλι η εξύμνηση της πάλης του Απόλλωνος με τον Πύθωνα. Η μουσική του ήταν περιγραφική και μιμητική, ενώ διαιρείτο σε πέντε μέρη. Το πρώτο μέρος λεγόταν «πείρα» και περιέγραφε την προετοιμασία του Θεού προς πάλη. Το δεύτερο λεγόταν «κατακελευσμός» και περιέγραφε την πρόκληση του Θεού προς

τον Πύθωνα. Το τρίτο μέρος λεγόταν «ιαμβικό» και περιέγραφε τον αγώνα και την αγωνία του Πύθωνος. Το τέταρτο λεγόταν «σπονδεϊόν» και εξυμνούσε τη νίκη του Απόλλωνος. Το πέμπτο λεγόταν «καταχόρευσις» και ήταν ο νικητήριος παιάν, το θριαμβευτικό άσμα του Θεού.

Επίσης τα Πύθια περιελάμβαναν ποιητικούς, δραματικούς, γυμνικούς και ιππικούς αγώνες. Το πρόγραμμα των Πυθικών αγώνων διεξαγόταν ως εξής : την πρώτη μέρα ο μουσικός αγών, την δεύτερη, τρίτη και τέταρτη οι γυμνικοί και την Πέμπτη οι ιππικοί αγώνες.

Όλοι οι γυμνικοί αγώνες διεξάγονταν στο στάδιο και προ της ενάρξεως των αγώνων, οι αθλητές πρόσφεραν θυσία στον ήρωα Εύδρομο, στο Ιερό κοντά στο στάδιο. Το έπαθλο των αγώνων ήταν στεφάνι από κλάδο δάφνης, τον οποίο έκοβε από την Ιερά Δάφνη της κοιλάδος των Τεμπών «αμφιθαλής παίς». Ο Πυθιονίκης είχε το δικαίωμα να εγείρει στους Δελφούς το άγαλμά του, σε ανάμνηση του θριάμβου του.

ΣΑΡΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΑΡΥΑΤΕΙΑ

Τα Σαρώνια και τα Καρυάτεια ήταν γιορτές προς τιμή της Αρτέμιδος. Τα Σαρώνια γιορτάζονταν προς τιμή της Σαρωνίας Αρτέμιδος στην Τροιζήνα στο Ιερό της, που βρισκόταν κοντά στα τέλματα της Φοιβαίας λίμνης.

Τα Καρυάτεια ήταν αγροτική γιορτή προς τιμή της Καρυάτιδος Αρτέμιδος στις Καρνές της Λακωνίας και η γιορτή περιελάμβανε χορούς παρθένων.

ΣΕΠΤΗΡΙΑ, ΣΩΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΥΜΕΝΙΑ

Τα Σεπτήρια, τα Σωτήρια και τα Ευμένια ήταν γιορτές των Δελφών προς τιμή του Απόλλωνος.

Τα Σεπτήρια γιορτάζονταν κάθε εννέα έτη σε ανάμνηση του αγώνος μεταξύ του Απόλλωνος και Πύθωνος. Οι θρησκευτές κατασκεύαζαν ομοίωμα της καλύβας του Πύθωνος και, αφού εκτελούσαν ανάπαράσταση του αγώνος, έκαίγαν τη καλύβα με δάδες χωρίς να μιλά κανείς. Στη συνέχεια ο υποδύμενος τον Απόλλωνα πήγαινε με τους συνοδούς του στα Τέμπη για να καθαρθεί από τον φόνο. Από εκεί έπαιρνε την Ιερά Δάφνη την οποία μετέφερε στους δελφούς με πομπή.

Τα Σωτήρια γιορτάζονταν προς τιμή του Πυθίου Απόλλωνος άλλα και του Διός Σωτήρος σε ανάμνηση της σωτηρίας της Ελλάδος από την επιδρομή των Γαλατών το 279 της αρχαίας χρονολόγησης. Η γιορτή περιελάμβανε αγώνες γυμνικούς, μουσικούς και ιππικούς.

Τέλος τα Ευμένια περιελάμβαναν λαμπαδηδρομία απ' το Γυμνάσιο ως το βωμό του Θεού.

ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΕΝ ΟΙΚΟΙΣ

Τα Σκιροφόρια γιορτάζονταν προς τιμή της Αθηνάς Σκιράδος (στην οποία ήταν αφιερωμένος ολόκληρος ο μήνας) της Δήμητρος, της Περσεφόνης και του Ποσειδώνος Φυταλμίου την 12^η του μηνός Σκιροφοριώνος.

Η γιορτή περιελάμβανε πομπή, με την οποία γινόταν περιφορά του «σκιαδείου» της Θεάς, το οποίο προστάτευε τους αγρούς και την πόλη από το θερινό καύσωνα και εξασφάλιζε έτσι την ευφορία της γης.

Εκτός του σκιαδείου οι θρησκευτές μετέφεραν και το «κώδειον» του Μειλιχίου Διός, δηλαδή το δέρμα κριού που είχε θυσιαστεί στο όνομα του, για να εξασφαλιστεί και τούτου και των άλλων Θεών η ευμένεια υπέρ της πόλεως προς αποτροπή του υπερβολικού καύσωνος και των ζημιών στην παραγωγή.

Η πομπή ξεκινούσε από την Ακρόπολη και κατέληγε στο προάστειο των Αθηνών που λεγόταν Σκίρο και βρισκόταν στην Ιερά Οδό.

Η «Ειρήνη εν οίκους» γιορταζόταν την 16^η του μηνός Εκατομβαιώνος και περιελάμβανε προσφορές καρπών και ανθέων στη Θεά Αθηνά για να παρέχει ειρήνη και ευτυχία στην οικία.

ΣΩΣΙΠΟΛΕΙΑ

Τα Σωσιπόλεια ήταν γιορτές προς τιμή του Διός στη Μαγνησία του Μαιάνδρου την εποχή του θερισμού. Οι θρησκευτές καθιέρωναν έναν ταύρο με λαμπρές τελετές στην αρχή της σποράς και η καθιέρωση αυτή του ταύρου είχε την ονομασία «Ανάδειξις». Στην συνέχεια θυσίαζαν το ζώο και οργάνωναν συμπόσιο όπου έτρωγε όλη η πόλη το θυσιασμένο Ιέριο, ενώ πριν τη θυσία κατά την διάρκεια της επίκλησης του Διός ο Κήρυκας έκανε ευχές για την ευημέρια της πόλεως.

ΤΙΘΕΝΙΑΔΑ ή ΤΙΘΗΝΙΑΔΑ

Γιορτή των Σπαρτιατισσών στις Αμύκλες, προς τιμή της Κορυθαλίας Αρτέμιδος. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, η Κορυθαλία Άρτεμις ήταν τροφός του Διονύσου και γι' αυτό η γιορτή ανήκε στις τροφούς των παιδιών (τιθήναι). Η γιορτή περιελάμβανε θυσία χοίρων, κύκλιους χορούς, ηδονικά άσματα, φαλλοφορία από γυναίκες προσωπιδοφόρους (Κορυθάλια) και συμπόσια. Η γιορτή κορυφωνόταν, με την παρουσίαση των αρσενικών παιδιών των Σπαρτιατών από τις τροφούς τους, μπροστά στο άγαλμα της Θεάς και στην Αρχιέρεια της για να τα ευλογήσει στο όνομα της Αρτέμιδος.

